

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De S. Heduuige Ducissa Poloniæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

parte integrum & sanum, reliqua portione à culmine vsque ad humū amussim concrematum.

Cap. 20.

Alio tempore flammis eam urbem vastantibus, cum monachi loculum sancti Episcopi ad pagum deportarent, occurrit quidam, qui nup̄r elegantes extruxerat aedes, exclamansque ait: O sancta pater & pastor Osualde, ecce domū meam voracibus flammis obnoxiam, tibi dono iure perpetuo possidendam. Tu eam, si placet, ab hoc periculo tuere. Introducitur indē loculus in aedes illas, & domo vicina prorsus exusta, illa beato Osualdo commendata, nec ab igne potuere contingi, nec vllum in eis ignis vestigium extitit.

Item aliud.

Cap. 21.

Sæua pestis Vuigornensem prouinciam populabatur, & indiscriminatim omni ætati & sexui repentinum exitium afferbat. Plerunquē ambulātes vel stantes, subito corruerant, & sine pœnitentia & confessione expirabant. Tum verò monachi sancti antistitis loculum gestantes, & per urbis circuitum litanias cantantes, pro salute populi Dominum deprecabatur. Et ecce confestim omnis illa pestis non modò à Vuigornia, sed etiam à propinquis pagis, vndē ruricolæ, opem sancti Episcopi implorantes, aduenerant, penitus profligata est: præstante Domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Pestis immanis pellicur.

VITA S. HEDVVIGIS DVCIS VEL DVCISSÆ
POLONIAE, BEATAE ELIZABETH, QVAE NVPSIT
Lantgrauio Turingie, materteræ: Cuius Authoꝝ testatur se eam ex gestis eius diligentissime conscriptis, & summo Pontifici bona fide oblatis, atque in Trebniciensi coenobio asseruatis contexuisse, quaedam etiam notatu digna ex Engelberto Cister-tiensi monacho, qui de ea scripsit, ijs adiunxisse. Stylum F. Laur. Surius, vbi visum fuit, non-nihil eliminavit.

PRAEFATIO AVTHORIS, INCERTI QUIDEM,
sed grauis & fide digni.

Matth. 5.

SPLENDORIS æterni genitor, lumenque indeficiens, Dominus Deus omnipotens, qui nouissimis diebus in eodem filio suo illuxit mundo, vitiorum tenebris obnubilatum iam seculum nouo quodam lucis sue radio clariùs illustrauit, cum beatā Heduuigem ceu ardentem faculam illi exhibuit, & vt præclaram lucernam super candelabrum posuit, vt luceret pulcherrimis virtutum meritis, & sanctæ conuersationis exemplis, omnibus qui in sanctæ matris Ecclesiæ magna domo sunt. Et ipse pater misericordiarum, sicut eam in vita mirabiliter sanctitatis priuilegio extulit, ita etiā vita sanctam inestimabili decore & miraculorum gloria ornauit, quæadmodum ex ijs, quæ dicturi sumus, perspicuè innotescet. Ad Dei enim gloriam, ad ædificationem eorum, qui hæc audituri & lecturi sunt, ad laudem quoque ipsius sanctæ, de qua agimus, diligenter commemorabimus opera eius & merita, virtutum exercitia, atque etiam miracula, quæ ob eius merita efficere dignatus est altissimus, quemadmodum ea post accuratam examinationem diligentissimè conscripserunt, & scripta fideliter summo Pontifici obtulerunt, quibus id negocij ab Apostolica Sede datum erat. Quæ quidem scripta in Trebniciensi coenobio asseruata, cum studiosè perlegissem, cum illis sæpè contuli, qui huius rei dicta factaq; nouerant. Atque ita benè comperta veritate, historiam simplici stylo contexens, quanta potui diligentia, coniunctim annotare studui, quæ eiusdem essent generis virtutes & miracula, quæ illic sparsim & diffusè habentur. Ex ijs etiam, quæ frater Engelbertus Ordinis Cister-tiensis de hac sancta scripsit, quaedam notatu digna illis adiunxi: totamque historiam in capita distinxi, quibus præfixi summaria, quæ paucis indicent, quid in ijs tractetur.

VITAE

VITAE HISTORIA.

De conuersatione eius in pueritia & matrimonio, amoreque castitatis & continentiae. Cap. I.

Hedwigis iam in caelis beata, in terris è stirpe illustri orta, nobilis quidè fuit genere & corporea propagine, sed ob morum elegantiam & honestatem atq; integritatem, longè animo nobilior atq; præstantior. Pulchritudo verò charismatum & donorum diuinitus illi collata, ornat in ea sublimitatem generis, & natalium splendor gratiorem efficiebat mentis decorem & præstantiam virtutibus conciliatam. Fuit autem filia magnifici principis Bertholdi, Marchionis Morauiae, Comitum Tyrolensium. Matrem habuit Agnetem, non minori generis dignitate illustrem, ut potè filiam cuiusdam Marchionis & Comitum de Rotlechs. Illa verò tanquam nobilissimæ arboris fructus egregius, de bonitate & suauitate saporis sui, temporis diuturnitate nihil amisit, sed diuinis potius auctu benedictionibus, posteris in Christo degustandum conseruauit. Ab ipsa enim pueritia cogrens senile, vitabat leuitates omnes, & bonis sese assuefaciebat moribus, insolentesque eius atatis respuebat ineptias. Studebat innocentis vitæ puritati, semperque honestati & grauitati diligentem nauabat operam. In his verò omnibus, & alijs operibus suis, præter homines, quos eius parentes illi adhibuerant, ut bonis moribus ab eis institueretur, doctorem habuit spiritum sanctum, qui ab infantia docuit eam timere Deum, & abstinere ab omni peccato, ita ut mundam seruaret animam suam ab omni concupiscentia, nec vnquam cum ludentibus culpabiliter se miscuerit, neque cum ijs, qui in leuitate ambulabant, participem se præbuerit. In puerili enim ætate in monasterio * Lutzingenfi sacras literas didicit, quarum studio & tempus suæ iuuentutis expendit vtiliter, atque ex earum intelligentia, postmodum internarum consolationum & deuotionis gratiam hausit excellenter. Quatuor habuit fratres, & tres sorores tres, quarum vna Philippo Regi Franciæ nupsit, altera Andreæ Regi Hungariæ, cui peperit laudatissimam illam & nunc in caelis gloriosam Elizabeth Turingiam Lantgrauiam, cuius sanctissimum corpus Marpurgi quiescit. Tertia soror fuit Abbatiſſa sanctimonialium Ordinis sancti Benedicti in Lutzingenſi Franconiæ monasterio, de quo supra diximus. Vnus fratrum eius Bertoldus, fuit Aquileienſis Patriarcha: alter Elebertus Babenbergensis Episcopus: reliqui duo Otho & Henricus militia dediti, patri in principatu successerunt.

Hedwigis verò, cum esset annos nata duodecim, præclaro principi Henrico Duci Silesiæ & Poloniæ collocata est: quem illa instar Saræ cum timore Domini, non cum libidine sua, consensit suscipere. In eo enim contrahendo matrimonio non tam suam, quam parentum, voluntatem creditur secuta: id quod abundè constare potest vel ex eo solo, quòd postea mira quadam continentia sese constrinxit. Coniugali alligata vinculo, studebat secundum Apostoli doctrinam, honorabile connubium & torum immaculatum in omnibus custodire, leges ac iura matrimonij inuiolata conseruare, sperans per filiorum generationem se saluam fore. At nihilominus studio castitatis Deo placere desiderans, quantum licuit ex mariti consensu, continentiam legem sibi indicebat. Nam simulatque se concepisse sentiret, à viri toro vsque ad puerperij completionem sese reuerenter abstinuit. Atque huius sanctæ legis & honestæ consuetudinis vsum & cultum obseruandum suscepit à primæ prolis suæ conceptu, anno ætatis suæ decimo tertio, nec cum vnquam intermisit, donec parere desineret. Tres verò peperit filios, Boleslaum, Conradum & Henricum: totidemque filias, Agnetem, Sophiam & Gertrudem: quibus in lucem editis, deinceps perpetue se dedit continentiae. Atque hunc modum, in ipso quoque matrimonio continenter viuendi, à sancta Ecclesia approbatum, quascunque potuit edocebat: præcipue dominam Annam nurum suam, quam haud vulgariter amabat, seipsam ei huius continentiae exemplum proponens. Felices sanè matronas illas, quæ matrimonij legibus obligatæ, huius beatæ foeminae conantur imitari exemplum: quæ quidem non solum concepta, ut diximus, sobole, deinceps continenter vixit: sed etiam salutaribus consilijs & exhortationibus suis generosum maritum suum eò adduxit, ut cum ipsa spontè studeret continentiae, singulis annis toro Aduentu & Quadragesima, diebus quatuor temporum, & sextis ferijs, in vigilijs Sanctorum & ferijs eorum, atque diebus

15. Octobris

Alij dicunt Bertholdum hunc fuisse Ducem Carinthiæ & Marchionem Morauiae. Vide Cromerum de Gestis Polonorum.

Vi se gessit in iuuentute sua.

S. Hedwigis fratres & sorores.

Nupit Duci Poloniæ. Tob. 4.

Heb. 13.

1. Tim. 2.

Proles S. Hedwigis.

Continentia mariti eius Ducis Henrici.

Domi-

Dominicis. Non enim putabat gratam eam esse sanctis venerationem, nec Deo acceptum ieiunium, quod cum carnis oblectamentis susciperetur. Itaque crebro illa cum marito suo toto mēse, nonnunquam sex aut octo septimanis, tametsi vno lecto vterentur, à carnali copula penitus abstinuit. Ex ea igitur tam sancta radice, sancti quoque rami prodire: & bona arbor bonos fructus prouulit.

Ducis Henrici filij eius encomium. Qui enim ex eis nati sunt, diuino cultui dediti fuere, eumque pro viribus augmentarunt. Filius eorum Dux Henricus, patri in principatu succedens, vir Deo deuotus, & bonorum operum studiosus fuit: idemque vt fidelis & strenuus Christi miles, Tartaris

Maritus eius & ipsa uolent perpetuam continentiam. pro Dei populo constanter se opposuit, fusoque sanguine mortem oppetit anno salutis millesimo ducentesimo quadagesimo primo, quinto Idus Aprilis. Filia eorum domina Gertrudis, piorum parentum sectata vestigia, in virginea puritate perseverans, in Ordine Cisterciensi Christo seruiuit. Et quia felices hi coniuges pia mente huiusmodi castimoniam laudabili exercitio, Deo benedicente, iugiter vacabant, & vitæ munditia confectanda sanctificabant corpora sua, ad maiora peruenire meruerunt diuinæ gratiæ incrementa: ita vt vno animo parique consensu, cum Episcopi benedictione solenni, perpetuam continentiam sese seruaturos promitterent. Dei enim spiritu corroborati, triginta circiter annos solo toro separati, vitam duxere castitatis pulchritudine mirifice decoratam. Toto verò hoc tempore Christi ancilla summo perè in eam curam incumbebat, nè ea continentia, quæ iam non paucis innotuerat, & sæpè declarabatur multis haud obscuris indicijs, vlla ratione in infirmorum animis sinistra aliqua suspitione obfuscaretur. (quippè qui facillè arripiant scandali materiam, & tanquam spinarum aculei tetra obtrectatione pungant & lacerent honorum operum rosas, quæ apud illos crescunt) Atque ea causa adeo vitabat mariti sui colloquia, vt sola eum non adiret, nec ei loqueretur, nisi cum promouere cuperet apud eum opera pietatis, aut negocia religiosorum, vel miserabilium hominum expedire. Neque id tamen faciebat, nisi in loco publico, vel in ecclesia, & vel pluribus, vel vt minimum duabus honestis personis presentibus, & plerumque etiam verba ipsius audientibus. Immo ne in ipsa quidem eius mala valetudine accessit eum, nisi adiunxisset sibi dominam Annam nurum suam, & alias quasdam dominas. Cumque esset in Trebnicensi monasterio, non raro in dormitorio sororum cubabat, tum pro sedulo deuotionis studio, tum ob honestatis exemplum alijs præbendum.

In carne præter carnem viuere, Angelicum est non humanum. Porro famam bonam, quam in seipsa accuratè excoluit, etiam in alijs diligenter conseruauit. Religiosis enim hominibus ad eam venientibus, quietum & honestum hospitium procurabat, vbi extra secularium hominum tumultum & strepitus degentes, ora loquentium iniqua facilius possent declinare: totaque vita sua operam dedit, vt sicut coram Deo sanctissimè, ita etiam apud homines honestissimè versaretur. Itaque semper honestam quoque voluit habere familiam in tota aula sua, maximè qui specialiter eius ministerijs essent deputati: foeminasque cubicularias, & alios officiales habuit bonis moribus & disciplina ornatos. Detractores, Deo odibiles, familiares habere noluit, eorumque obtrectationes, duas pariter animas, loquentis & audientis, interficientes, haud secus ac virus quoddam & serpentinos morsus, atque instrumenta maligni demonis abominabatur. Et quia nouerat in carne præter carnem viuere, magni esse meriti & vitam Angelicam: ad completendam conseruandamque carnis integritatè & castitatem, quam ipsa à teneris annis semper amauerat, atque etiam

Monasterium Trebnicenses construitur. Vide Crömeri lib. 7. de rebus Polono. um. nimum impensè amabat, quoscumque poterat inuitabat. Ea causa constructo Trebnicensi monasterio, multas illic collegit foeminas & virgines, quæ Domino seruirent in cordis & corporis puritate & castitate, ineffabilis gloriæ coronas recepturæ. Inter quas suam quoque obtulit filiam Gertrudem, quæ illic postea Abbatissa creata est. Multas quoque puellas virgines nobiles, quasdam etiam humili loco natas, parentibus orbatas & destitutas opibus, curandas ac tuendas suscepit: è quibus alias tradidit monasterio, vt virginitatem perpetuò seruerent: alias iunxit matrimonio, vt coniugalem sectarentur pudicitiam: vt sic Christo fideliter seruientes, illæ centesimum, istæ tricessimum ab illo fructum expectarent. Quasdam præterea apud se viduas

Luc 2. habuit, ieiunijs & orationibus cum illa Anna Evangelica nocte ac die vacantes, vt fructum sibi sexagesimum compararent. Ità illa Christi ancilla non solum seipsam, sed etiam coniugem suum diuino mancipauit cultui. Ità pia mater prolem suam in Deo laudem religiosè educauit. Sic humanissima domina familiæ suæ ministerium, Deo deuotum & gratum efficere studuit. Ità denique famula Dei, morum elegantia & ho-

& honestæ ac inculpatae vitæ exemplis mortales omnes, quantum quidem consequi potuit, ad melioris vitæ studium prouocauit. Christi nanque charitate incensa, ad eius amorem & famulatum optabat omnes perducere. Et quia intus conscientia puritate, & foris charitatis splendore egregie enituit, fama nominis eius in dies crescebat, & odore bono sanctitatis & existimationis eius omnes vicinae afficiebantur. Ita non solum pro seculi dignitate, qua pollebat, sed magis etiam pro virtutum ornamentis, quibus fulgebatur, habebatur venerabilis, non apud religiosos duntaxat, sed etiam seculares homines: qui eius cognoscentes opera bona, glorificabant patrem qui in cælis est, qui tam præclaram sanctitate sibi elegisset famulam, in qua mundo & solatium & auxilium paratum esse voluisset.

De eius humilitate. Cap. 2.

AT illa sciens filium Dei, Dominum Iesum venisse in hunc mundum, ut homines non modo verbis, sed etiam exemplis humilitatem doceret, quoad poterat, in omnibus sese submisit & humiliter gerebat, ad illarumque se fecundum mores conformabat, quarum est, secundum Apostolum, in timore sancta conuersatio, & extrinsecus non capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus: sed qui absconditus est cordis homo, in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus. Atque ea causa à iuuentute sua vestes coccineas aut pannos magni precij vel elegantia habere noluit: tametsi cum adhuc iuuenula esset, satis bonis vteretur indumentis: sed neque in ijs tamen mundi expetebat pompam aut fastum, neque cultum corporis, neque mollitiem vllam, sed tantum status sui decorum obseruabat. Quod si verò cultiori quoque vestitu, aut exteriori ornatu, eoque modesto & ipsi congruenti, quod tempus sic posceret, ipsam inter homines apparere contigisset, nec sic quidem cordis pietatem & humilitatem deseruit. In eius capite non crocea vel crispata cernebantur velamina, non in pectore monilia aurea, gemmis radiantia, neque in digitis annuli preciosi. Omne enim superbiae aut vanae gloriae signum cum Esther abominabatur, nec ferre voluit etiam in iuuentute. Postquam autem non nihil in annis progressa fuit, & continentia propositum iam ad effectum perduxit, omnem seculi ornatum contemnens, vestes seculares & coloribus tinctas prorsus reiecit, & panno cineritij coloris se induit: interim tamen in solennitatibus vndulata veste, eaque simplici vtens.

Cupiens autem in pietatis & humilitatis studio proficere ac progredi, in feruore spiritus post Christum exiit extra castra, & cum parua familia se contulit Trebniciam, atque illic prope monasterium virginum Cisterciensis Ordinis Domino seruiuit, marito adhuc viuentem, eique tum in hoc, tum in alijs rectè factis annuente & assentiente: qui sanè eò feliciter tum Poloniae principatū administrabat, quod tam sanctae foeminae non solum sanctitatem amaret, sed etiam virtutes sectaretur, atque in castitatis & humilitatis eius, quas ipsa à Christo didicerat, vestigijs, quoad eius fieri posset, insisteret. Nam Deo adspirante, & beata Hedvige continenter adhortante, iam propè monachus effectus erat, non quidem professione aut habitu, sed religiosa animi pietate & humilitate, quæ in eius operibus relucebat. Tondebatur enim in rotundū, & barbam ferebat, non promissam quidem, sed moderata pilorum præcisione deceter compositam. Atque ea causa in hunc vsque diem, cum eius mentio incidit, Dux Henricus Barbatus appellatur. Et quanuis princeps esset magnificus, ad eò tamen ex humilitate sese ad pauperes & tenuis fortunæ homines accommodabat, ut nonnunquam oblata ab eis parui precij munera comiter acciperet, & eis caput inclinaret, gratius illud munus existimans, si rusticus aut pauper quispiam scutellam cum ouis obtulisset, quam si diues longè maiora: Cogitabatque intrà se vir pius: En hic pauper, ut nostram sibi gratiam & beneuolentiam conciliet, victum suum nobis offert: cui nos aliquod solatium referimus, si eius munus grato animo accipiamus. Non dubium, quin bonæ mulieris huius sit hic vir beatus: cui licet ea pro sexus & matrimonij conditione iure esset subdita, attamen in virtutum & religionis disciplina facta est magistra.

Cum sic autem beata Hedvige in Trebnicensi monasterio degeret, illarum quidem monacharum induit habitum, sed institutum illud monasticum professæ non est, ut misericordiae operibus & consolandis pauperibus liberius vacare posset. Atque isthuc quidem filia eius, quæ in eo monasterio professionem fecerat, quoad Dux Henricus superuixit, in ea dissimulauit. Illo verò defuncto, summopere institit apud eam, ut obedientia votum nuncuparet. At illa respondit: Num ignoras, filia, quanti sit

meriti

meriti præstare eleemosynas? atque ita filia instatiam nonnihil auerbat, non quòd paruum existimaret obedientia meritum: sed quia monasterium illud ipsa condiderat, cupiebat illud magis magisque promouere, & propter Christum pauperes consolari. Interim tamen in monasterio manens, in seruando silentio alijsque monasterij institutis & legibus, & vitæ asperitate monachas omnes anteibat. Non est autem silentio prætereundum, quandoquidem de vestium eius humilitate iam quædam diximus, vestimentum nouum haudquaquam illam induere voluisse, nisi prius alia e sociabus, eo vsa esset, atque nonnihil illud detriuisset. Interdum vsque ad humilitatis causam vestem aliquam ferebat, vt iam stamina in ea perspicue apparerent. Cùm aliquandò soror quædam ei familiaris vidisset attrito admodum pallio eam vtentem, ait ad eam: Vsque ad eone delectat te, domina, huius pallij vsus? Sine me, obsecro, auferre illud, & dare pauperi. Respondit illa blandè & suauiter, vt erat mitis & humilis: Si te offendit hæc res, ocyus me corrigam. moxque aliud pallium sibi comparans, detritum illud amouit, hoc vno facto geminum præstans humilitatis officium, quandò Christi causa non erubuit vili vestimento indui, & ad commonitionem simplicis sororis illud ipsum celeriter deposuit: simul etiam eo ipso præclare docens, debere hominem libenter admittere sana consilia, & in suo sensu & sententia haudquaquam esse pertinacem.

Studiū vilis habitus.

Non debet monachus in propria sententia permanere pertinax.

Viliter de se sentit Duciſſa.

Reuerentia ei erga homines religioſos.

Pſal. 101.

Nota de imagine Crucifixi.

Quam fauere ſenſerit de ſororum conuerſatione & vita.

Solebat etiam hæc Christi famula de se semper viliter, de alijs sublimiter, sentire. Nam suo iudicio non erat ipsa aliud quam peccatrix, licet reuera cōscientiæ puritate coram Deo & Angelis eius vas esset omni sanctitate plenum, & coram hominibus optimis vitæ exemplis illustre sese speculum exhiberet. Sanctitatem igitur, qua se destitutam putabat, in alijs, quos bonos credebat, miro quodam studio & affectu amplecti, & feruentissima animi deuotione imitari non destitit. In spiritu enim humilitatis & animo contrito ea loca, in quibus stantes aut precantes viderat homines religioſos, vel pro suo iudicio bonos, cùm esset data opportunitas, in genua humiliter se submittebat, labijs impressis exosculabatur: sororibus quoque comedentibus, in choro adibat loca, in quibus illa stare solebant, & singulis oscula affigebat. Itemque ad dormitorium earum ascendens, omnes gradus, per quos illa ascendebant, scabellata quoque ante lectos earum posita, atque ipsas etiam virgas, quibus dabantur eis disciplina, vt vocant, mira humilitate & animi deuotione exosculabatur: quippe que sanctum putaret, quicquid tetigissent illa sanctimonialia, & omnes Domino seruientes. Itaque quod illi pro suo vsu tractabant, id illa reuerenter deosculabatur: vt bonorum & iustorum hominum, quos in rebus inanimatis venerabatur, meritis & peccatorum veniam, & gratiæ incrementa impetraret. Neque poterat hæc quotidiana humilitatis exercitatio absque admiranda interioris hominis suauitate fieri. Vt verò Dominus, qui in orationem humilium respicit, eam præuenerit in benedictionibus dulcedinis, ex sequenti exemplo estimare licebit,

Quadam die sanctimonialis quædam in monasterio Trebniciensi scire cupiens, quemadmodum Christi ancilla sola remanens in ecclesia, se in diuino exerceret famulatu, cæteris sororibus ad mensam discumbentibus, clam intravit in chorum: ibique delitescens, vidit illam post singula loca, in quibus monachæ stare solebant, exosculata, coram altari sanctissimæ matris Dei humi prostratam, gratias agere more suo omnium creatori. Ei verò altari imminet Crux non exigua, expressam habens Crucifixi imaginem. Ibi ergo sic prostrata, cùm prolixius oraret, vt consueuerat, imago illa Crucifixi, à Cruce retracta manu & brachio dextro, illi benedixit, dicens clara voce: Exaudita est oratio tua: impetrabis ea, quæ petisti. Verisimile est eam tunc orasse, vt & monachæ, quarum vestigia crebro exosculabatur, in bonis perseverarēt, & meritorum illarum ipsa esset particeps. Ad eiusmodi humilitatis exercitia, quibus illa se sciebat delectari, quoscunque poterat, & exhortationibus & exemplis sedulo inuitabat. Sæpè veniens ad mantilia, quibus sorores à lotionem manus tergebant suas, ubi maiores vidit impressas sordes, ibi præ amore & humilitate oscula fortius affigebat, & cum illis mantilibus Crucis signū exprimens, oculos & pectus suum tanquam cum preciosis quibusdam reliquijs consignabat. Illa etiam aqua, qua sorores illa pedes suos abluerant, crebro contingebat oculos suos, & plerunque faciem totam vel etiam caput rotum & collum, nepotulorumque suorum, quos ex filio habuit, facies & capita non raro lauit, planè sibi persuadens & firmiter sperans, sororum sanctitatem, quam illa aqua attigisset, & ipsi, & pueris illis salutem allaturam. Nuum suam, dominam

dominam Annam, ad similia facienda accuratè adhortari solebat: exemploque pijs-
simi Saluatoris nostri, abluentis pedes pauperum discipulorum suorum, non medio-
riter incitata, flexis genibus lapissimè lauabat pauperum pedes aqua calida, quam
à ministris acceptam, famulæ illi offerebant. Nec hoc contenta, lotos eorum pedes
& exteros linteo, exosculabatur, itemq; manus: dataque illis elemosyna, semper be-
nè consolatos à se dimittere studebat. In cœna Domini, amore eius qui propter nos
voluit vt leprosus haberi, aliquot leproforum pedes lauabat, & eosdem nouis indue-
bat vestibus.

Iohan. 13.

Lauat & o-
sculari pe-
des paupe-
rum.
Ela. 33.

Porro paupertatem Domini Iesu, qui propter nos, cum diues esset, egenus factus

2. Cor. 8.

est, tanto complectebatur affectu, & studio venerabatur, vt semper apud se pauperes
habere vellet, præsertim cum discumberet, quibus etiam magna animi humilitate,
priusquam ad mensam sederet, sua manu, flexis genibus, cibos ministrabat. Deinde
ad mensam residens, nolebat potum sumere, nisi prius ex eius scypho bibisset pauper
ille, qui inter alios deformior videretur. Loca etiam, in quibus pauperes sederant,
quando id secretò fieri potuit, appressis labijs suis osculabatur: atque ita Christum
in pauperibus, tanquam specialibus eius amicis, honorabat. Perebat quandoque per
sororem vel monacham pro pauperum leuamento à mensa monialium afferri sibi
fragmenta panis, pro quibus illa reddebat forori ea apportanti integros panes simi-
lagineos. Monasteria religiosorum, possessiones habentium, sæpè liberali quadam pic-
tate visitare solebat, & extra septa eorum degens, cauebat, nè quid molestiæ aut gra-
uaminis caperent, nec quenquam è suis sinebat quicquam ex illorum rebus per vim
contingere. Et quia cibos religiosorum hominum, sanctorum Angelorum escam puta-
bat, fragmina panum à monachorum & monacharum mensis collecta, à mendicis,
quibus ea dabatur, precio redimebat, & priusquam inde ederet, multa oscula eis im-
primebat. Cumq; nollet diu carere eiusmodi pauperum epulis, quæ ei dulces erant,
duas pauperes foeminas precio conduxerat, vt alternis hebdomadibus ad portam
Lubensis monasterij accederent, & quicquid illic casei & panis à mensa monachorum
pro eleemosyna accepissent, ipsi apportarent, pro delicijs illud habituræ. A mensa eti-
am, ad quam monachi, ipsa interdum eos inuitante, cibos sumserant, præcisas panis
cruftas vel particulas ab illis relictas colligebat, & tanquam sanctorum reliquias, ad-
modum reuerenter pro cibo suo conseruabat. Malebat enim cum paupere Lazaro
buccellis mendicorum refici, quam delicatis panibus & cibus saturari, animo retinens
verbum illius Chananeæ mulieris magnæ fidei, etiam catellos edere de micis, quæ ca-
dant de mensis dominorum suorum. Persuaserat enim sibi, pauperes omnes, & præ-
sertim religiosos, esse suos dominos, non quidem diuitijs, sed sanctitate. itaque dele-
ctabat eam vesci reliquijs ciborum, quibus illi vti essent. Christi quoque catulis, id est,
verè humilibus & pauperibus, mundo despectis, quoad posset, sese conformare cu-
piens crebrò ab illis, quos accuratius alebat ciborum reliquias emendicare non eru-
buit. Eam verò humilitatem, quam in vita sua studiosè coluit, sub mortem quoque
sectata est. Cum enim tum ageretur de loco sepultura: eius, illa petebat humiliter in
communi monacharum cœmeterio, aut certè in humilissimo ecclesiæ loco, sepeliri,
qua de re dicitur infra capite de spiritu prophetiæ. Ità illa & viuens & moriens constan-
ter inhaerit in vestigijs Christi, dicentis: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.

Vide studiū
erga paupe-
res.Cibos reli-
giosorum
hominum
tanquā pa-
nem Ange-
lorum repu-
tat.

Luc. 16.

Matt. 13.

Libèter ve-
scitur eorū
fragmentis.

Matth. 23.

De eius patientia. Cap. 3.

Patientiam quoque humilitatis comitè & amicam, omnibus necessariam vo-
lentibus possidere animas suas, vt Christus ait, diligētissimè conseruauit, nul-
li vnquam irascens, aut duriter respondens: sed omnes comiter appellans &
alloquens, verbis consolatorijs cunctis se præbebat affabilem semper, quan-
tū quidem fas esset, religiosa maturitate seruata. Quisquis ille esset, qui aliquid ei
molestiæ aut quod perturbationem afferre posset, quauis ratione intulisset, nihil ab
ea audiuit, nisi hoc duntaxat, aut quippiam eiusmodi, placidè & leniter ab ea prolata:
Cur hoc fecisti? Ignoscat tibi Deus. Ea illius fuere erga eos, qui molestiam ei
exhiberent, conuicia & impropria, atque hunc in modum illos vlciscebatur.

Luc. 21.

Quantè fue-
rit patientiæ.

Accidit quandoque, vt vnus ex ministris eius, (dicebatur is Chnaliflaus postea san-
cti Dominici institutum complexus) tres eius elegantes scyphos argenteos perderet.
At illa nunquam id ei impropria, nulla commoti animi signa ostendit, nec aliud
dixit, nisi, Abi, & quare diligentius, si fortè possis inuenire, quod negligenter custodi-
uisti: idque tanta modestia pronunciauit, vt agrè ferre non posset homo eius culpæ
reus,

D d d

reus,

Mira eius
patientia in
rebus duris.

reus, quem admodum ipse postea testatus est. In ijs rebus, quæ magnam possent afferre perturbationem, virilem semper atque constantem animum, & iucundam faciem exhibebat, hoc ipso docens, patientia molestiam omnem superandam. Cum nuncium accepisset capti & grauius vulnerati mariti sui Ducis Henrici, quem Conradus

* Cinamensis

* Cirensem Dux ceperat, tranquillo animo mitissimè respondit: Spero breuè eum liberatum iri à Domino, & vulneribus eius integram adfuturam sanitatem. quod & factum est. Cum enim Ducem illum Conradum nullis quauis æquis conditionibus post multos tractatus quisquam permouere posset, vt captiuum principem dimitteret, tandem visum est, armis subditorum suorum vi illum extorquere, & in libertatem vindicare. Sed Christi ancilla Heduuigis, exhorrescens ad futuram Christianorum stragem, suadendumque sanguinem, pro omnium salutem sese exponens, ad Ducem Conradum profecta est. Qui vt eam conspexit, perindè acsi Angelum Dei vidisset, subito pauore corripitur, ferocem animum, hætenus inflexibilem, deponit, in concordiam, & Ducem Henricum dimittit. Sic illa omnipotentis Dei amica, dum in se ipsa præclaro conatu impatientiæ & indignationis motus prorsus edomat, in alijs etiam virtute mirifica eos comprimit. Sunt etiam alia patientiæ eius exempla, tum nostræ adificationis, tum eius encomij causa, haudquaquam omittenda.

Liberat captiuum mariti suum.

Mariti obitum fert admodum moderatè.

Mortuo Duce Henrico eius marito, anno Christi millesimo ducètesimo tricesimo octauo, cum sorores seu monachæ omnes Trebniciensis cœnobij, tanto patrono amisso, acerbissimè lugerent, vt præ lachrymis propemodum deficere, & multæ ex eis velut exanimæ viderentur, illa sicis oculis mullebris animi in eis mollitiè repræhendebat: Quid ita, inquit, turbamini? A deo ne diuine vos vultis resistere volutati? Non sanè id expedit nobis, charissimæ: quandò creator & potest & debet facere de sua creatura absque vlllo tædio nostro, quod eius clementiæ visum sit: & quicquid ille de nobis & circa nos agit, id nobis præcipuo debet esse solatio, quippè quæ ab illo condita sumus. Hæc & ijs consimilia dicens, nitebatur fororum compescere lachrymas, & earum immodicos dolores mitigare. Et cum ipsi vel maximè adesset causa dolendi, illas consolabatur: non quòd mariti morte gauderet, quem in Domino impèsè amabat, vt potè virum virtutibus ornatū, & populo ac reipublice vtilem: sed quòd diuinæ voluntati per omnia se vellet subdere, atque ita constantiæ & patientiæ exempla in illa afflictione sororibus præbere. Eundem in modum vbi comperit filium suū Henricum Ducem à Tartaris in prælio occisum, sine vllis lachrymis, atque sine vlllo doloris signo, filiam suam Abbatissam Trebniciensem, & nurum suam, eius Henrici coniungem, præ nimio dolore propè exanimatas, his verbis consolabatur: Voluntas Dei est, & nobis gratum esse debet, quicquid vult Deus, & illi placet. Eadè hora, exultante spiritu eius in Domino, in cælum sublatis oculis & manibus: Gratias, inquit, tibi ago Domine, quod talem mihi dedisti filiū, qui me, dum vixit, semper amauit, & magnam mihi præstitit reuerentiā, nec vnquam mihi vlla in re molestus fuit. Et quauis libenter admodum vellem eum habere superstitem, at tamen multum gratulor ei, quòd profuso sanguine, tibi creatori suo iam est coniunctus in cælis. Ego eius animam tibi Domine Deus accuratè commendo. Huiusmodi patientiæ & humilitatis donis, quibus ipsa Dei benignitate excelluit, optima de se proximis exhibebat exempla, illosque non modò in secundis rebus, sed etiam in aduersis confirmabat: humilitate sua docens, nè quem prospera efferrent: patientia verò, nè aduersa opprimerent.

Itemque filij à Tartaris occisi.

De asperitate vitæ eius. Cap. 4.

a. Cor. 5.

VT Christo, qui pro omnibus mortuus est, viuere posset, beata Heduuigis membra sui corporis pœnarum flagellis iugiter mortificabat, quotidianæ castigationis Crucè tollens in humeros suos, & post Christum virili pectore incedens: pro cuius amore non formidabat occisionis ouicula fieri, cum ille immensa charitate permotus, pro salute omnium voluerit crucifigi. In carne enim sua afflictionum mucrone trucidabat vitia, bestiales frenabat motus, sensuum exteriorum petulantiam domabat, & ad gratiæ capeffenda incrementa, virtutumque profectum, hominem interiorem coaptabat. Quotidiano sese afficiebat ieiunio, exceptis tamen Dominicis diebus & præcipuis quibusdam solennitatibus, quibus nunquam bis cibum capiebat. Ab esu carniū, & earum rerum, quæ essent carnis adipe saginate, abstinuit omnino, idque annis plus minùs quadraginta, nec vllius vnquam vel precibus, vel obiurgationibus adduci potuit, vt tam bonam consuetudinem

Quotidiana eius ieiunia.

Perpetuò abstinet carnibus.

nem intermitteret. Eius enim frater germanus, dominus Elebertus Babenbergensis Episcopus, quem & reuerentia & amore prosequeretur, vti par erat fratrem, quandoque stomachabundus eam reprehendit, quod eiusmodi cibus minimè vesceretur. Sed illa tamen eum morem & institutum suum relinquere noluit propter hominem quantumcunque charum, cum illud pro Christi amore iam olim suscepisset, & eius freta ope, vsque ad extremum vitæ diem prosequi statuisset. Viuente adhuc marito eius, & necdum satis cognita eius abstinentia & veneranda religione, parcius edebat illis diebus, quibus alij carnibus vescerentur, quàm quibus esset indictum ieiunium, vt ea sancta simulatione falleret ministros suos. Scindendo enim proposito cibo, atque hinc inde in scutella voluendo, & perinde ac si ederet, carnes contingendo, mira cautione effecit, vt aduertere non possent eam abstinere ab illis. Vnde fiebat, vt cibos ei non apponerent ieiunio congruentes, & illa à mensa crebrò surgeret ventre quidem vacuo, sed mente spiritali gaudio abundante, & in Deo benè iucunda. Cùm sic igitur in illa carniū abstinentia perseveraret, dominus Vuilhelmus Mutinensis Episcopus, Apostolica sedis legatus, in Poloniam veniens, ei tunc ægrotanti præcepit, vt carnes ederet. At illa fecit quidem, quod erat iussa, sed tamen asserbat se plus animo grauari ob comestas carnes, quàm corpore affligeretur ex morbo illo, quo tum non parùm molesto laborabat.

Miro modo
celat suam
abstinentiã.

Obedit sim-
pliciter præ-
cipienti Epi-
scopo.

Porro autem intelligens eadem ipsa à Deo docta, & superno illustrata lumine, discretionem siue moderationem, virtutum esse aurigam, nec bona opera Deo oblata, illi grata esse, si discretionis sale careant: in castigando corpore opportunam adhibebat moderationem, & quoad fieri potuit, diligenter operam dabat, vt asinum animæ, id est, corpus suū & durè satis flagellaret, & tamen cibo necessario sustentaret: nè, si fortè præter modum illud oneraret, prius sub fasce corrueret, quàm pondus dici & æstum ferendo, vsq; ad tempus remunerationis diuinitus constitutum posset perdurare. Hanc proculdubio ob causam sic abstinentiæ modum victusque rationem per singulos dies sibi præscripsit, vt die Dominico, tertia & quinta feria piscibus & lactarijs, sabbato & secunda feria aridis leguminibus, quarto & sexto die pane & aqua duntaxat vesceretur. Quam abstinendi rationem cum aliquandiu in seruitio Dei obseruasset, postea spiritu magis corroborata, quotidie aridis tantum leguminibus & pane rudi similigineo victitabat, decoctam semper aquam bibens, demptis diebus Dominicis & quibusdam magnis solennitatibus: quibus, cogente eam Episcopo & confessorijs eius, bis utebatur piscibus & lactarijs, bibebatque cereuisiam, interdum tamen vix ad id inducta precibus cum ipsa commorantium dominarum.

In castigan-
do corpore
quasi mo-
deratione
via.

Nora ratio-
nem victus
eius.

Multis diebus in Auentu Domini & magna Quadragesima, multorum quoque sanctorum & sanctarum, præcipue verò Apostolorum pridianis diebus siue vigilijs, sextaque feria, pane & aqua contenta fuit: neque tamen de eiusmodi tenui victu, debili corpusculo suo, quod satis esset, suppeditaui, tres tantum buccellas accipiens, panemque cinere permixtum non raro ijs diebus manducans. Atque eiusmodi ieiunium nullo pacto intermittere voluit, donec notabiliter deficere se sentiret viribus: tum verò utebatur leguminibus, & pulte cereuisia excocta. Cùm aliquandò ei diceretur, cur tot diebus, & in sanctorum peruigilijs tam durum sibi indiceret ieiunium, illa respondit: Sancti nobis sunt necessarii, meritoque eos venerari debemus, vt nobis subueniant, & in morte assistant. Tum quoque corporali ieiunio constat vitia comprimere, mentem ad caelestia eleuari, virtutesque & æterna præmia à Deo impetrari. Vnde etiam satis & vile & necessarium duco, carnem macerare abstinentia. Iuuenes quidam nobilium filij, in eius aula degentes, interdum dicere solebāt: Deus nos seruet à tali dominio, quale præ se fert domina nostra, quæ solo pane & aqua victitat. Dicebant autem hoc illi, non quod quicquam eis deesset, sed quod tam duram dominæ suæ Hedvigis abstinentiam mirarentur.

Magnam
quadragesi-
mam vocat,
quæ est no-
biscum com-
munis.

Præclara
vox tam il-
lustris ma-
tronæ.

Accusata aliquandò fuit apud maritum suum, quod perpetuò aquam biberet. Id verò ille indignè ferens, & plus satis immoderatum, atque earum, quas crebrò patiebatur, ægritudinum causam esse existimans, inde eam reuocare voluit. Accessit igitur præter expectationem ad locum, vbi illa ad mensam, cibum sumptura, sedebat: tollensque scyphum coram illa positum, in quo aqua erat, bibit ex eo. Et ecce non nisi boni vini gustum percipit, cum tamen reuera aqua infusa esset. Ait igitur illi, qui eam detulerat: Dignus profecto esses, cui ob hoc mendacium oculi effoderentur. Nesciebat enim factum illud à Domino, quod ea causa mirabile erat in oculis illic ei

A qua mu-
tatur in vi-
num.

Miran-
delatores
eius aquam
quam hau-
ferant mu-
taram in vi-
num.

ministrantium, qui sciebant quid ei bibendum obtulissent, nempe aquam puram: quæ tamen mox in vinum mutata fuit. Quod cum certius cognoscere vellent, qui illi aquam apposuerant, posteaquam Dux bibit, etiam inde biberunt: cognoscentesque diuinum miraculū, propter sanctæ Heduuigis merita patratum, Deū collaudabant. In his, qui ex aqua illa in vinum mutata biberunt, fuit etiam Adelheidis, vxor quondam Theodorici de Ianouis, equestris ordinis viri, foemina in bonis operibus feruens, & quæ bis sanctorum Apostolorum Petri & Pauli limina Romæ visitarit. Cuius testimonium tanto plus debet habere ponderis, quanto eius vita fuit bonorum operum studio ornatior. Tali ergo miraculo Deus & delatores famulæ suæ compefcuit, & eius deuotionem ac pietatem magis etiam confirmauit.

Præter ea verò, quæ iam dicta sunt de illius perpetuo & admodum rigido ieiunio, illud quoque eam admirabilem, etsi non omnibus imitabilem, reddit, quòd licet parum ederet, & magna cibi parsimonia vteretur, adeò vt etiam permulti admirarentur eam in tanta abstinentia & inedia viuere posse: illi tamen sufficere videbatur hoc ipsum quod edebat, & poterat merito sufficere, quando eam virtus altissimi confortabat. Quamobrè etiam magistro Aegidio, Vratislauenfi Archidiacono, magne fanè seueritatis viro, obiurganti eam, quòd tam parum cibi acciperet, ita respondit: Ego comedo, quantum satis est mihi. nouerat enim alimenta sic accipienda esse, quemadmodum medicamenta. Tantum igitur edens, quantum sufficeret ad naturæ necessariam sustentationem, summoperè sibi à superfluo cibo cauebat.

Etsi autè Christo, propter nos in Cruce nudato, omnimoda sui denudatione conformare se non posset, at tamen constantissimè eum imitari nitebatur in vestitus tenuitate & penuria: ita vt vix ea sibi corporis indumenta retineret, quibus ad se contegendum carere non potest natura per peccatum deformata. Abiectis igitur multiarijs, quibus abundabat, vestimentis, itemque pelliceis & pellibus delicatis, vna sola tunica & pallio simplici, hyeme & æstate, in frigore & calore, macie confectum tegebat corpusculum, adeò ieiunijs attenuatum, vt sub cute squalida & pallida, atque ob flagellorū ictus & algores liuida & hispida, non nisi ossa marcida relicta viderentur. Sed quia intus feruebat charitatis ardore, non magnipendeat frigora, quæ corpus extrinsecus pateretur. Non rarò visa est à foeminis quibusdam, asperiori præsertim hyeme, prorsus gelida: quibus tamen rogantibus, vt non nihil sibi indulgeret in dutis calceis, illa respondebat se calceos induturam, cum esset opportunum: atque ita nihilo minus in oratione perseuerabat. Nec mirum, quòd feminuda & discalceata etiam in ipsis hybernis frigoribus, cum alij etiam benè vestiti viderentur deficere, tandiù potuit in prece durare: quandoquidem intrà illam cor eius adeò incaluërat, atque in eius meditatione intantum diuini ignis exarserat, vt inde ignea quadam vis foras erumpens, non solum illi, sed etiam alteri frigus corpori impressum temperaret. Accidit enim quodam hyberno tempore, vt cum prolixius deuotionis suæ exercitijs inhaereret, famula illam expectans, nimio constricta algore, indicare ei cogeretur, se frigoris acerbitem diutiùs ferre non posse. Illa hoc audiens, iussit eam loco illo, quo ipsa nudis steterat pedibus, consistere. Fecit sic ancilla, & mox pulso intolerabili frigore, suauiter se calore affici persensit. Erat quidem illa tenero corpore, sed ambulabat vias duras, Christumque etià corpore sequendo, nudis pedibus per niues & glaciem ingrediebatur. Interim nihilo minus semper apud se calceos simplices, in quibus nihil panni, nulli focci inessent, sub axillis ferebat, eosque tum induebat tantum, cum eundem ei esset obuiam personis venerabilibus, quibus abeuntibus, confectum eos exuebat. Sed quia in factis suis soli Deo, qui videt in abscondito, placere cupiebat, humanasque laudes fugere, nè quis aduerteret crebrò nudis eam ambulare pedibus, cum iret ad templū, nonnuquam calceis vsa fuit: quòd cum peruenisset, mox detractis calceis, in nudo residens pavemento, in preces incumberebat. Atque hoc pacto intuentium oculos prudenter sefellit, maximè viuentè adhuc marito, quem initio, cum primum ita se gerere coepit, non immeritò cum quadam erga illum reuerentia reformidabat, nè fortè huiusmodi bona studia ei interdiceret, præsertim si quid humanum principio pareretur, postea vbi accessisset consuetudo ita faciendi, facile illa dissimulaturus, eique permissurus, crescente in illo erga Deum pietate & deuotione.

Accidit aliquando, vt illa more suo sine calceis incedente, præter opinionem maritus eius Dux Henricus ei veniret obuiam, nec posset præ temporis angustia calceos induere. Sed quod humanitùs ipsa facere non potuit, ille, pro cuius amore nudis incedebat

In abstine-
tia propè in-
tolerabili
more con-
focatur à
Domino.
Augustini
hæc senten-
tia est.

Tenuitas
vestiù eius.

Flagellis se
cauigat.

Etià hyeme
non vitur
calceis.

Notarem
miram.

Mirè celat
sanctitatem
suam.

cedebat pedibus, non sine miraculo effecit. Mox enim coram marito calceata apparuit, atque ita eius & indignationem, & impropria vitauit. Quandoquē vel obliuione, vel negligentia ambulanti illi calcei ab axillis decidebant, eosque famulæ aut aliæ eius familiares inuenientes, ei reddebant. Confessarij eius crebrò eam hortabantur, vt calceis vteretur, & dominus Guntherus Abbas, tunc eius confessarius, nouos ei calceos obtulit, præcepitque grauitè, vt eos ferret. Illa grato animo accipiens, tulit eos, non in pedibus, sed suo more sub axillis. Euoluto anni circulo, Abbas eam inobedienciæ arguit, quòd non tulisset calceos. Tum illa eos, ita vt acceperat, nihil attritos, sed recentes atque integros proferens, submissa voce ait: Immo, pater, obediens fui. en hi sunt calcei, quos dedisti mihi, quos ego sæpè tuli.

Cùm iam post longam corporis macerationem admodùm fractis esset viribus, domina Anna nurus eius, rogauit fratrem Herbordum Franciscanum, tunc eius confessariū, vt eam præcepto adigeret ad calceos induendos. Illa hoc accepto mandato, pannos laneos imposuit pedibus suis: calceos verò, vt erat solita, sub vlnis portauit, donèc ad illum suum confessarium venit, & precum instantia ab eo impetravit, vt liceret ipsi vsque in finem vitæ, ita vt consueuisset, nudis pedibus ingredi. Sæpè lutulentos habuit pedes, & tamen rarò sinebat eos abluì. Calcanei eius, quibus nudis terram terebat, crassi erant & duri, multis locis fissi, ita vt magna ijs scissuris posset festuca imponi, immò etiam digitus, quemadmodùm Iuliana monacha Trebniciensis comperit, quæ eas se inspexisse testata est apud examinatores. Cùm enim aliquandò in coena Domini Gertrudis Abbatissa, filia sanctæ Heduigis, pedes sororū ablueret, vt habet mandatam Domini, atque tandèm ordine veniret ad matrem, quæ ibi tum aderat, eam, vt sorores alias, flexis genibus lauare voluit. Sed ea humiliter recusante, Abbatissa surgere noluit, donèc maternos pedes reuerenter ablueret. Perseuerante igitur Abbatissa, & pia quadã pertinacia in proposito permanente, tandèm eius precibus victa mater humilima, pedes lauandos exhibuit. Tumque Iuliana soror, quæ peluim, in qua erat aqua, tenebat, vidit tam magnas in eius pedibus scissuras, vnde sæpenumerò cruor manabat frigidò tempore: quem quidem, ipsa nesciente, in luto & niue familia eam subsequens, adhuc recentem, non rarò conspexit. Viderunt etiam foemina, ei familiariter ministrâtes, quemadmodùm sanguis è plantis eius erumpens, illis inhæreret. Cùm post orationem quandoquē fatigata, quietem captura, sese ad hypocaustum contulisset, somno pressa obdormiuit. Soror verò lutta, monacha Trebniciensis, quæ ei tum seruebat, superueniens, vidit concretum sanguinem, qui de pedum hiantibus rimis effluerat, ipsis pedibus nonnihil extra vestimentum prominentibus. Itaque admirans seueritatem pœnitentiæ, quam in sancta illa Dei famula cernebat, cautè alijs eam indicauit. Quantacunque esset frigoris asperitas, nudis semper manibus tenebat Psalterium, cùm illud legeret, & candelam. Orans etiam, nudis manuum articulis terræ sæpius incumbebatur: quæ res in causa fuit, vt & manus eius multis locis essent ruptæ, è quibus sæpè sanguis guttatim effluebat. Quæ quidem sanctitatis signa licèt ipsa accuratè absconderet, at sæpè tamen visa sunt à famulabus ei ministrantibus, cùm aquam lauandis manibus eius infunderent: nec potuit diù latère omnes, quod ad gloriam suam Deus quandoquē voluit fieri manifestum.

Asperum cilicium, è setis equorum confectum, ad nudū corpus ferebat, cui manicas albas è panno assuerat, vt piè eluderet oculos intuentium, nè ab eis latens intrinsecis vestis aspera cerneretur. Zonam quoque nodosam, ex equorū setis contortam, ad lumbos suos ferebat, eis adedò adstrictam, vt è carnibus eius miserè laceratis, oportuerit per familiares ei foeminas ab eius corpore eam extrahi & auelli & saniem ab ipsis putrefactis carnibus pannis mollioribus abstergi. Vir quidã religiosus ex Ordine Templariorum, zonam eius generis, diligenter sacculo inclusam, ei obtulit corde simplici & religioso, præfente domina Anna nuru eius, quæ specialis familiaritatis frera fiducia, oblatum ei sacculum aperuit: cernensque in eo tam durum lacerandæ fragilis corpusculi instrumentum, multum animo commota, virum illum, qui zonam obtulerat, asperis obiurgauit verbis, quòd tale munus tali dominæ exhibere ausus esset. Quod Dei famula audiens, vt erat semper mitis & placida, blanda voce compe-scuit nurum: Desine, inquiens, filia stomachari, & hominem diuinum reprehendere. Deienim voluntas est, quod ille fecit. Si enim Domino non placeret, vt zona hac ego salutariter vtar, non fecisset vt pro munere mihi ab hoc homine offerretur. Illa

En vt Deus
approbat vi
tæ eius aspe-
ritatem.

Calcanei
eius duri &
hiantes.

Iohan. 13.

Cruor ma-
nat e pedi-
bus eius.

Manus fri-
gore ruptæ.

Cilicio vti-
tur.

Item zona
nodosa ad
lumbos.

enim zona, qua prius lumbos strinxerat, quæque corpus eius diu corroserat, iam erat consumpta. Itaque nouam hanc, tanquam à Domino missam, hilariter accepit. Verum domina Anna secum perpendens, in illa, diuturnis afflictionibus iam tunc penè confecta & viribus destituta, id quod supererat virium, eiusmodi zonæ cruciaru penitus enervatum iri: fratrem Herbordum eius confessarium rogauit, vt ei ob immoderatum rigorem, conscientia scrupulum & religionem iniiceret, atque hoc cruciamenti genus seuerissimè interdiceret, compelleretque eam, reiecto cilicio & zona illa, corpusculo suo molliorem tunicam adhibere. Vbi verò confessarius in eam rem incubuit, consilijsque eam flectere instituit, illa tristis dixit: Deus ignoscat filia meæ, quòd meum voluit secretum prodere. nec tamen cilicinam deposuit vestem, sed vsque in supremum vitæ diem se illa castigans, in ea defuncta est. Vt enim salutis fructibus opulenta foret, glebam corporis sui continuè conterebat, & agrum suum coluit diligenter, nullius neque precibus, neque consilijs acquiescens, cum ex ijs se sentiret pati impedimenta. Quamobrè filius eius Dux Henricus ei, vt par erat, condolens, sapius queribundus dicebat: Matrem meam nullis possum precibus eò adducere, vt velit aliquid remittere de corporis sui afflictionibus & cruciamentis. Sed poterat illa ex sententia dicere cum Apostolo: Omnia possum in eo, qui me confortat. vires enim, quas negabat muliebris infirmitas, virtus diuina mirandum in modum illi supeditabat.

Philip. 4.

Vide tantæ principis mollestratum.

Lectus ei ita, vt decebat principem foeminam & ducissam, preparabatur: sed illa in eo non cubabat, in tabulis ligneis, aut pauimento corio instrato, somno eam post diurnas vespertinas preces & vigilias opprimente, sese reponens. Si verò debili & infirmo nimiumque defatigato corpori interdum plusculum indulgere vellet, in straminibus panno crasso opertis, aut in sacco ad tempus aliquod cubauit. In culcitra verò nunquam, quantumlibet agrotata, dormire voluit. Fuit aliquandò agrotanti substrata culcitra: sed simulatque sensit, eam iussit amoueri.

Prolixæ eius vigilie.

Psal. 76.

Porrò supra humanas vires sacris vigilijs insistebat. Ad nocturnas enim preces sæpè ante signum surgebat, nec postea redibat ad lectum, vt somni beneficio se recrearet: sed peruigil in orationibus permanens, meditabatur nocte cum corde suo, & scopebat non solum suis lachrymis spiritum suum, sed etiam scoparum verberibus corpus suum, acerrimè illud flagellans. Sub illis enim nocturnis precibus, quas Matutinas vocant, in locum illum, qui Capitulum dicitur, ingrediens, vsque ad eò se cadebat virgis, vt guttæ sanguinis de eius corpore in corium manantes, ab alijs postea viderentur. Nec contenta plagis, quas suis ipsa manibus sibi inferebat, etiam quosdam familiares foeminas permouit, vt ipsam crebrò vsq; ad sanguinis effusionem flagellarent, quemadmodum postea illæ cum lachrymis retulerunt. Rogata enim aliquandò domina Demundis, cur fleret, respondit: Et qui tandem possim non flere, quando cogor hominem flagellare, donèc erumpat sanguis, in qua non nisi ossa sunt, arida cute contacta? Dicebat hoc vtique de beata Heduuige domina sua, cui semper familiarissima fuit, eamque, illa iubente, flagellis cecidit, idque precipuè in Quadragesima, in sanctorum Vigilijs, diebus quatuor temporu, & sextis ferijs ob memoriam Dominicæ passionis. Soror quoque Victoria, monialis Trebniciensis, tum iussis, tum precibus eius compulsæ, illam eundem in modum sapissimè flagellauit, vti post examinatores ab eius ore didicerunt. Ità nimirum cælestis hæc colona, mente in celis habitans, cultura spiritali carnis humu quotidie virgis proscindebat, solennibus duntaxat diebus exceptis. Sed neque morbi eam reuocarunt, quò minus etiam malè valens se virgis cædi iuberet. Et nitebatur illa quidè huiusmodi duras corporis castigationes, quas ab alijs clam sibi volebat adhiberi, reliquos penitus celare, sed tamè id obtinere non potuit, præsertim quòd acres virgarum vel flagellorum ictus, pedisequarum eius, foris præstolantium, aures ferirent. Itaque nec fores diligenter obseratæ, nec custodes quæ sufficerent, illis appositæ, id efficere potuerunt, vt ad hominum notitiam non peruenirent. Sed quia paucis explicari non potest, quemadmodum hæc Christi famula carnem suam continenter crucifixerit cum vitijs & concupiscentijs, verba dominae Annæ nurus eius, caput hoc de asperitate vitæ eius absoluent. ea enim dicere solebat: Vitas multorum sanctorum cognitas habeo: sed nunquam quicquam in illis tam durum & asperum didici, quod non in Heduuige aut maius, aut consimile perspexerim.

Nota hoc testimoniu.

De

De eius precibus & deuotione erga Deum. Cap. 5.

Sciebat illa amica Dei, hominem, donè in corpore est, perègrinari à Domino. Nè igitur in hoc exilio esset sine consolatione diuina, spiritu & animo semper conabatur se Domino exhibere præsentem, & dilecti, miris modis consolantis, & consolari scientis, præsentiam toto pectore suspirabat, vt arcanis eius fruere colloquijs, amoris experiretur dulcedinem, salutaris gratiæ potiretur effectum, & cordis palato admirandæ suauitatis eius gustum hauriret. Id verò vt & secretius & quietius fieret, certiusq; ipsi contingeret, temporũ & locorũ captabat opportunitatem, dilectũque suũ inquirendi diuersos sibi modos instituebat. Et quia iam certa experientia didicerat, omne tempus aptũ esse & accommodũ ad eum perquirendum, crebroq; illũ apparere vigilantibus, & ipsum quærentibus priorẽ se cupidè ostendere, prolixè, vt diximus, vigilare solebat, meditandoq; & orãdo perpetim circuibat, quærens quẽ diligebat anima eius. Ardebat pectus eius, nec quiescere poterat præ amore Dei, quẽ amabat & cupiebat habere præsentẽ, quemadmodũ desiderat ceruus ad fontes aquarũ. Dies ergò noctibus, & noctes iungendo & continuando diebus, in lacris perseverabat excubijs, præstolando consolatoris aduentũ, vt venienti & pulsanti ad cordis ianuam, celeriter aperiret. Nanque à Cõpletorio vsque ad profundã noctis silentia in preces prolixè incũbebat, vt quando homines desides sòlet occupare sopor, ipsa vocẽ audiret dilecti pulsantis & dulciter alloquentis. Audiret, inquã, verbum illud à seculis absconditũ, & à mundi tumultibus longè alienũ: verbũ vtiq; dulcissimũ, delicijs affluens, & salutaribus redundans sacramentis. Cuius verbi suauitate illa perfriui valdè appetens, sollicitè vigilabat cæteris dormiẽtibus, vt quasi furtiuè suscipere auri illius venas susurrũ eius. Dilectus verò hanc ei reddebat vicẽ, vt tam vigilanter ad vitam excubias agentem non transiret, nec declinaret ab ea. Subsistebat igitur, & amanter eam appellabat, eorq; illius incendebat, vt ex flammis amoris eius illum præsentem cognosceret, & ex ea, quam in se sentiebat, mutatione cum adesse intelligeret, quẽ amabat. Ecquis hodiè in nobis est adeò vigilans & obseruans tempus visitationis diuinæ, sponsumq; aduentantẽ momentis omnibus eo studio sustinẽs, vt cum venerit & pulsauerit, confestim aperiat ei, sicut hæc beata? quæ tum demũ paululũ dormitabat, paululũ dormiebat, cum post longas vigilias somnus irrũens eam opprimeret. O quotiès quædam ei familiares dominæ, apud eam manẽtes, somno benè resecta surrexerunt, cum eam adhuc vigilantem cernerent, & orantem in cubiculo ante lectũ suum, & dulcia cum eo colloquia miscentem, qui est totus desiderabilis? Postquã autem exiguo releuata erat somno, rursus surgebat, vel mediè noctis tempus expectans, vel certè diluculum anteuertens: vt cum laudarent astra matutina Dominũ, & iubilarent omnes filij Dei, ipsa quoq; deuotas Deo laudes persolueret. Sciebat enim docta diuinitus, præueniendum esse solem ad benedictionem Domini capiendam, & ad manna cælestis gratiæ colligendũ: atque eam ob rem perseuerauit in laudibus Dei, etiam per diem nõ cessans à diuinis colloquijs & precibus, nisi cum esset sumendus cibus, aut quippiam de Deo audiendum, aut misericordiæ operibus vacandum. Sed neque tunc reuerà cessauit à precibus, quippè quæ à bono opere non cessaret. Neque cibum percipiens, diuina colloquia intermittebat. nam cum benè literata esset, & scripturas intelligeret, sæpius ei ad mensam legebatur: Cui sacre lectioni non rarò tam auidè intendeat, vt morsellũ manu apprehensum ori non admoueret, vel mandendi eius oblita, ore retineret, lacrymasque funderet, vt posset iure dicere cum Propheta: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Viuacior enim ei fuit gustus mentis, quàm ventris. Itã verò benedicebat illa Dominum in omni tempore, & semper laus eius in ore illius. Attendebat etiam locũ omnem opportunum esse ad benedicendum Deo, sicquẽ in omni etiam loco dominationis eius laudẽ Domini promebat anima eius. At tamen loca secretiora, & Deo dicata, plus compunctionis & mœroris afferre non ignorans, ad adorandum Deum libentiùs ea adibat & frequentabat, vt aliorum vitato adspectu, faciliùs & familiarius scala deuotionis parietem carnis transcenderet, mente ad dilectum pertingeret, eique spiritu & animi feruore commodiùs coniungi posset. Hanc enim dilectus ei vicẽ rependit, vt cum vlnis deuotionis & amoris ardentius eum stringeret, etiam ab externa, si qua interdũ incidisset, interpolatione vel interruptione eam virtute admiranda præseruaret.

Accidit quandoquẽ, vt illa sic separatim orante in quodã domicilio, minister eius

Boguslaus Sanonius, cui illa culinam pauperum commendarat peculiariùs curandam, ollam, in qua aqua pro ipsa coqueretur, quam pro cōsuetudine biberet, ex eadem domo vellet auferre. Cumque appropinquaret ad locum, vidit eam orantem, tantaque luce circumfusam, vt territus, multoque pauore compulsus, indè se ocyùs proriperet, neque rursus ausus esset eò accedere, immò verò subducere potiùs se festinaret. Sed ab illa reuocatus, accepto vase, tremebundus abiit, vt ex illa luce visibili, & timore, quo vir ille correptus fuit, perspicuè liceret animaduerti, eam mente tunc proximam fuisse illi, qui lucem habitat inaccessibilem, eiusque lumine, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, specialiter fuisse illustratam. Quamobrèm diuina prohibente virtute, nihil tunc extrinsecùs occurrere potuit, quod eam distraheret aut turbaret, quandiù Domino visum esset, vt somno contemplationis & requie frueretur, & in cordis lectulo dilecti consolationibus inhæreret.

Cant. 2. & 3. Quis verò non videat completum tunc in ea fuisse verbum illud sponsi suauissimi: Nè suicitetis, neque euigilare faciatis dilectam, donèc ipsa velit?

Cùm in templis interesset rebus diuinis, ab alijs se abscondebatur sub quibusdã pannorum velaminibus, orans & fleus tam largiter, vt domina Anna nurus eius, pacis osculum sub sacrificio ab ea acceptura, oculos eius præ lachrymis quasi cruentos, & faciem præ fletu madidam viderit. Sæpiùs etiã, dum esset in precibus, vidit eam modò niueo, modò roseo vultu coruscantem, & propemodùm Angelicam faciem representantem præ iubilo, in quo versabatur. Eius enim Annæ conspectum non semper illa declinare, nec penitus subterfugere potuit, quòd inter omnes sæminas ei esset præcipuè familiaris, & in templo ei proximè adstaret: quæ res in causa fuit, vt spirituales delicias & mentis lætitiã, quibus illa potiebatur, non rarò animaduerneret. Vidit enim & illa, & exaduerso frater Herbordus, sæpè pro deuotione vsque ad eò raptam spiritu, vt esset insensibilis. Cosmas quoque strenuus miles, in eius ministerio sedulus, dicere solebat. Sæpenumerò cùm domina mea Heduuigis esset in precibus, negocia quadam me illã adire cogebant, reperi que eam ad eò à sensibus abstractã, vt me coram ipsa stantem non cerneret, donèc post longum temporis spatium ad se rediret. Surgebat animus eius à cognitis ad incognita, seque de terrenis ad cælestia transferebat, atque à visibilibus ad inuisibilia se conferens, in pulchris cognoscebat pulcherrimum, nec satis poterat in creaturis magnificentia creatoris admirari. Sæpè oculis in cælum intentis, studebat ex visâ stellarum claritate & cæli specie, viuacius cælestis patriæ amore & desiderio inflammarî. Er plerunquè sanè ex siderum & corporum cælestium contemplatione animi obtutus in summæ maiestatis thronû defigebat. diuinique splendoris radios tanta intus copia percipiebat, vt etiam extrinsecùs posset animaduerti: siquidem corpus eius clara luce circumfusum, è terra in aëra sublatum cernebatur, vt fuit obseruatum à quibusdam. Itã nimirum lux illa exterior & visibilis præsentia lucis æternæ, in anima radiantis, & corporis subleuatio, mentis in Deum porrectæ eleuationem declarabat. Sub diuinis officijs nulli faciebat copiam secum loquendi, nisi fortè casus aliquis inopinatus, aut ineuitabilis necessitas incidisset: indecorû planè & indignû existimãs diuinis eloquijs humanos intermiscere sermones, nulla rationabili vel urgente causa diuersum opportunè exigente: cùm non debeat quisquam permittere, vt per alium frustretur ea consolatione, quam potest ex Deo capere.

Corpus in aëra sustolitur.

Nora, qui garis libenter in templis.

Nocturnis interest precibus in rebus.

Auidè Missas audit, quas impij execrantur.

Etsi verò beata hæc se diligenter celaret, nè secretû, quod inter Deum & ipsam agebatur, villo pacto cuiquam innotesceret, at per rugitus tamè & suspiria, quæ comprimere non poterat, præ amoris vi & deuotionis dulcedine, sæpiùs prodebat. Et quanuis ad orandû, loca secreta, quantum fas esset, deligeret & optaret, vt suauitatẽ, quam diuinitus percipiebat, citra impedimentû auidius haurire posset: at nihilo minus diuina officia, quæ publicè peraguntur, nolebat priuatim domi aut in conclaui suo audire, vt solent nõnunquam principes & magnates: sed semper in ecclesia precibus nocturnas, quas Matutinas vocant, itemque Vespertinas, & Missas, atque alias Dei laudes coram se volebat cum cantu solenniter celebrari. Itaque ad signum precum nocturnarum mox cum iuncta sibi familia ad ecclesiam properabat, non luto, non niuibus, non frigore, non pluuia, non asperitate vlla, vel aëris intemperie, nulla deniquè occasione eam retardante, nisi fortè aduersa laboraret valetudine, quò minus ad templum se conferret, diuinum illic officium auditura, quantumuis etiam ab eius hospitiò procù abesset. Quotquot habere poterat sacerdotes, qui Missas dice-

rent,

rent, eorum omnium sacrificijs singulari quadam animi deuotione interfuit, orans interim vel toto prostrata corpore, vel procumbens in genua, vel vlnis incubens humo: vbi tum pre deuotione & animi humilitate terræ puluerem crebrò exosculabatur. Quicumque ad eius aulam venissent sacerdotes, siue seculares illi essent, siue religiosi, vix vnquam subterfugere poterant, quin coram ipsa sacrificium offerret. Quòd si in aula eius deesset copia sacerdotum, quantam ipsa vellet, vnde què haberi poterant, accersebantur, vt Missarum paucitas suppleretur, quam illa æquo animo ferre non poterat. Vt enim capellani & qui in eius ministerio erant, Missarum multitudine grauabantur: sic illa grauati ferebat, si multas habere non posset. Vndè quidam è Clero hos de illa versus composuit:

In sola Missa non est contenta Ducissa:

Quot sunt presbyteri, tot Missas optat haberi.

Cùm vellet die quodam multis Missarum sacrificijs animū suum oblectare, Martinum capellanum tunc suum, postea Vratislauensem canonicum, misit ad accersendum quencunque sacerdotem, vt coram illa sacrificaret. Ille mandato eius, cui reniti non posset, compulsus, abiit, casuque occurrentem ipsi caluum quendam monachum ex eorum numero, quos Conuersos vocant, qui tum expediendi cuiusdam negocij causa ad Ducis aulam venerat, ad eam adduxit. Tum illa pro suo candore & simplicitate non Conuersum ex habitu, sed tantum caluum cognoscens, putansque eum esse sacerdotem, rogauit obnixè, vt Missam ipsi diceret. Illo obstupescente & dicente, quòd nec presbyter, nec literatus esset, beata Heduiugis se sentiens deceptā, humiliter ab eo veniam petijt, ostenditque se non illudendi animo, sed ignorantia id fecisse. porrò capellano comiter dixit: Parcat tibi Deus, qui mihi sic imposuisti. Huiusmodi enim verbis solebat reprehendere eos, qui illi molestiam aut verecundiam attulissent, vt iam supra dictum est capite de eius patientia. Cum quanta autem animi deuotione diuinis officijs, praesertim Missarum celebrationi interfuerit, satis declarant non solum lachrymæ & corporis prostrationes, de quibus diximus, sed per multa etiam religiosa opera & pia exercitia. Ad omnes enim Missas, quas audiret, vel per seipsam aliquid obtulit, vel per alium: atque à sacerdote, qui sacrificium fecerat, petebat, vt manus suas capiti ipsius imponeret, & aqua benedicta conspergeret, sine vlla hæsitacione credens, per hoc specialem aliquā gratiam à Domino se percepturam, & mala valetudine leuatum iri: id quod etiam sæpius ita euenit, vt ipsa postea familiaribus suis reuelauit.

Frater Herbordus confessorius eius de illa solebat dicere: Qua deuotione & fide fuerit beata Heduiugis erga officium Missæ & præstantissimum Dominici corporis sacramentum, nemo mortalium explicare posset. Sciens autem illa presbyteros siue sacerdotes tantæ esse dignitatis, vt Dominum cæli & terræ tractent in sacramento altaris, atque ea conferant quotidie sacramenta, quibus, diuina assistente virtute, fidelis sanctificatur & expiatur anima: sacerdotes & omnes, qui in Clero sunt, tum seculares, tum religiosos multa reuerentia prosequeretur, nec paruo honore afficiebat, idque adeò, vt illos etiam, qui emolumentum alicuius causa se sacerdotes fingerent, tanquam veros presbyteros honoraret. Itaque ad mensam assidere volebat, nisi prius sacerdos, qui sacrificium fecerat, discumberet.

Coruscationes & tonitrua multum formidabat, quòd his elementorū commotionibus extremi diei iudiciū, & diuinæ ultionis gladium ad memoriā reuocaret, eaque commemorans, tota contremisceret, & cum beato Iob quasi tumentes super se fluctus semper Dominū timeret. Nec cessauit is tremor, donèc accitus aliquis sacerdos, sacratas manus pro diuinæ protectionis scuto eius capiti imponeret, sub quarū umbraculo tanquam iam secunda de periculo euadèdo, genuflexionibus & orationibus durante tempestate insistebat. Tranquillitate post intemperiem reddita, pro gratiarum actione illas manus osculabatur: quas idcirco putabat posse resistere noxiæ potestati, vt iram Dei auertant, vel Deum iratum concilient, quòd sacratae sint. Peculiariter verò afficiebatur amore erga illos, quos sciret studiosè interessè Missarum sacrificijs: nec dubium, quin plus etiam dilexerit eos, qui parati essent ad Missas crebrò deuotè celebrandas. Ad sacramentum Dominici corporis percipiendū accessura, tanto lachrymarum imbre perfundebat suam, tanto precandi, genua flectendi, corpus prosternendi studio tum specialiter occupabatur, vt feruor deuotionis eius non immeritò intuètes ad deuotionem efficaciter permoueret. Per multas habebat san-

Mandat inquiri sacerdotes qui coram se Missas celebrēt.

A sacrificia te sacerdote vult sibi manus imponi.

Nota effectum.

Reuerentia eius erga sacerdotes.

Iob 31. Tempestates & tonitrua extremi iudicij signa.

Eucharistiā sumptura vt se comparat.

Nota de imaginibus & reliquijs sanctorum.

sanctorum imagines & reliquias, quibus congruam præstabat reuerentiam, easque sibi ad ecclesiã eunti voluit præferri, & in loco orationis suæ reponi: vt earũ contemplatione rediret in viuaciorem memoriam meritorũ eorũ, quos amabat, & per illorũ suffragia, ad deuotionis feruorem magis sese præpararet. Porrò sanctissimam Christi matrẽ inter alios sanctos, ita vt par erat, ardentius amabat, atque ea causa illius apud se paruam semper ferebat imaginem, eamque sæpius gestabat manibus, vt ex amore crebrò eam posset intueri, & inspiciendo ad eius amorem se posset ampliùs excitare. Ea imagine cum interdum benediceret languidis, ilicò curabantur, vt etiam miraculorum virtute cunctis innotesceret, ad quantam meritorũ celsitudinem illa iam peruenisset, quæ feruẽti amore incitata, hanc matris Dei imaginẽ sedulo circumferret.

Nota.

Meditatur frequenter in passione Domini.

Passionem quoque Domini Saluatoris quã animi deuotione in suo pectore versãrit, vel inde vtrunque colligi potest, quòd etiam res minimas, quæ mysterium Dominicæ crucifixionis representarent, veneratione affectit. Nam vbicunque humi conspexit iacentes stipulas, Crucis imaginem referentes, genibus flexis adorabat: tollensque eas & exosculans, tali eas loco reposuit, vbi non possent pedibus conculcari.

Ornat templum, & sæpius ea visitat.

Diligebat etiam decorem domus Dei: atque idcirco ornamenta preciosa ecclesijs & altaribus donauit. Vestes quoque sacerdotales & Leuiticas atque ministrorum altaris, suis impensis comparauit, immò & parauit tum per seipsam, tum per alias cum ipsa manentes fœminas, quæ ex auro & serico nouerant egregiè operari. Itã ergò illa, vt diximus, & ad sacramentum altaris accedebat, & sacra mysteria promouebat. Itã cum fidelibus terebat limina domus Dei: atque eiusmodi cum moderatione coram hominibus deuotionis suæ studia exercebat. Peractis autem diuinis officijs, cunctisque qui adfuerant, tempore opportuno domum abeuntibus, vt corporis alimenta perciperent, & res suas externas curarent, illa cum paucis pedisequis in ecclesia remanens, ad internas mentis epulas & spirituales delicias in domo Domini captandas se diligenter accommodabat, cupiens illa diuinarum consolationum suauitate

Alijs post diuina officia domum abeuntibus, illa manet in templo.

vbrius perfrui, cuius gustum suauissimum iam aliquoties experta esset. Et quia tunc alijs absentibus se solitariam sentiebat & præparatã, liberiùs vacare potuit diuersis modis quærendi dilectum. Itaque orando circũibat aras omnes, pectusque tundens, gemitus dabat & suspiria: leuatisque in cælum oculis & manibus, atque etiam mente ipsa, stans preces Domino supplices offerebat: tum quoque humi se prosternens, ad pedes Domini Iesũ cum Magdalena humiliter sese abijciebat. Etsi autẽ Saluatoris nostri pedes corporaliter iam osculari non posset, at illorum tamen loco humum osculabatur sæpius, nec rarò pauimentũ & terram lachrymis irrigabat: vtque & amoris, quo ardebat, nec celare poterat, feruorem dilecto ostenderet, & peccatorũ

Luc. 7.

Thren. 3.

ueniam copiosioremq; gratiam impetraret, puluerem & cinerem se agnoscens, os suum humiliter ponebat in puluere, idque ea spe & fiducia, quòd æterna pacis osculum quandoque à dilecto acceptura esset. Quamobrẽm etiam non mediocriter huiusmodi prostrationibus delectata, tandiũ sæpè iacuit corã Domino in longũ porrecta, vt tam debile corpusculũ nulla ratione id laturũ fuerit, nisi deuotionis feruore & spiritus Domini fortitudine corroboratũ esset. Soror Gaudentia aliquãdò curiosius explorare volens deuotionẽ illius & orandi modum, à prandio se subduxit, intransq; in templũ, vidit illam toto corpore prostratã, tandiũ manere in precibus, vt ipsa interim dimidiũ absoluerit psalteriũ. Porrò vt maiorem corpori fatigationẽ afferret, præ admirãdo feruore diuini amoris, qui eam semper ad ardua impellebat, cum sic orando humi prostrata iaceret, pectus & caput sustollebat ad codicẽ coram ipsa expãsum, atq; in eo scriptas preces lectitabat. Surgens tandẽ, crebrò repetitis genuflexionibus honorabat eum, qui pro nobis flexis genibus irridiculè adoratus est. Nunquã inter

Matth. 27. Calli grandes in genibus eius.

orandũ visa est sedere: sed cum aliquantisper stetisset, subito in nuda genua procubebat, in quibus calli excreuerũt magnitudine duorũ ouorũ, aut, vt alij asserũt, qui eos viderunt, duorũ pugnorũ, ijq; hyberno tẽpore magis intumescẽbat. sed hũc thesaurũ illa pro viribus occultabat, nec cuiquã cognitus fuit, illa viuente, nisi paucissimis fœminis illi famulãtib; . Nimirũ his illa Dei amica charitatis ornata insignibus, corã dilecto apparebat, his illa enitebat margaritis. Hæc amoris symbola, putã callos in genibus, fissuras in manibus & pedibus, plagarum liuores in reliquis membris apud se semper circumferens, dilecti se obturibus præsentabat. Eiusmodi lætitiæ canticis & iucundis carminibus, nẽpe suspirijs & gemitibus, Regẽ demulcebat sempiternũ. Hoc decachordo Psalterio, hac dulcisona cithara, videlicet deuota psalmodia & attentis

pre-

precibus, amantissimo sponfo iugiter canebat. Id genus cordis frigiditatis, his corporis gestibus, putà genuflexionibus & prostrationibus ludebat coram throno Dei & agno, atque ita ex omni corde suo laudabat Dominum. Eum in modum etià adhuc viuentem marito, quotidie diuinas celebravit laudes, vt ab hora matutina in templo perseueraret in precibus, donec à meridie, pedisequarum eam expectantium, volens vitare tedium potius, quàm suo satisfaciens desiderio, venit ad hospitium suum, exiguum illud, quod supra diximus, corporis sumptura alimentum. Superni enim illius conuiuij, cui tota mente inhærebat, dulcedo adeò cordis illius gustum affecerat, vt eam saporis alimenti corporei minimè delectarent. Vnde penè quotidie cõtemplationis suæ ferculis intenta, & internæ consolationis vino refecta, vix sub horam vespertinam cibum corporis admittebat.

Prolixæ admodum preces eius.

Tam verò ardenti desiderio & flagranti amore ferebatur in Deum, vt non modò seipsam ei offerret per deuotionis incendium, verumetiam quoscunque alios posset, hortaretur, vt ei piè & fideliter seruirent. Ea causa tam per se, quàm per ministrum suum, cui id negocij dederat, homines simplices, ipsius aulam frequentantes, docebat confiteri peccata sua, & orare, & cætera, quæ ad animarum salutem pertinent. Inter alias ipsi ministrantes fœminas habebat Lauandriam, mulierem grandæviam, Dominicæ orationis prorsus ignaram. Eam tanto studio ipsa docuit orationem illam, vt ad decem hebdomadas etiam noctibus eam sibi adesse voluerit, & in cubiculo, quo ipsa cubabat, antelectum suum permanere & somnum capere: idque fortassis, vt verba sacre orationis, quæ interdum ipsi inculcauerat, noctibus quoque eam ruminare cogeret, atque ita tenaciùs memoriæ commendare. Maritum quoque suum, vt continuis pietatis exercitijs salutis fructum optimum ei cumulare, præcipue verò ad deuotionis studium excitare eum posset, cõplures docuit preces. Hoc enim semper in votis illi erat, vt is, quem inter homines vel maximè diligebat in Domino, etiam Deo suo deuoto corde seruiret.

Eccè quod mireris in tanta principe.

Docet maritum suum orare.

De operibus misericordie, & benignitate eius erga proximos. Cap. 6.

Donum pietatis & misericordie vsque adeò sibi vëdicauit cor beatæ huius Christi ancillæ, vt ad gloriam Dei & sanctorum eius, atque ad subueniendum proximis & animo & opere semper promptissima fuerit. Verbum illud Saluatoris nostri, Estote misericordes, habebat inscriptum altissimè cordi suo, & factis accuratè compleuit. Erat illi innata clementia, quam augebat pietas Iesu Christi: cuius gratia eam instigante, studebat quicquid boni poterat manus eius, instantè operari: quæ verò per seipsam efficere non potuit, aliorum opera effecit. Inter alia misericordie opera, summæ pietatis existimabat animarum promouere salutem. Eam ob rem maritum suum consilij & exhortationibus suis permouit, vt proprijs impensis construeret Trebniensè monasterium sanctimonialium Cisterciensis Ordinis: quarum impensarum summa, vt à procuratoribus compertum est, triginta marcarum millia plus minus collegit. Nam soli parietes præter tectum, quod per totum claustrum hodieque plumbeum est, vicies mille marcis constitit. Fundatum est autem hoc templum & monasterium ad honorem omnipotentis Dei, & gloriosissimæ Virginis Mariæ atque Bartholomæi Apostoli, Anno Domini millesimo ducentesimo tertio, & dedicatum anno millesimo ducentesimo decimonono. Interim autem, dum eius monasterij structura fieret, nullum sinebat cuiuscunque facinoris causa sententia principis vel curiæ eius morti adiudicatum interfici, sed vita illi condonata, ad eam structuram volebat eum suam cõferre operam, donec ad præscriptum tempus pro facinore suo ea ratione satisfecisset. Ità prout quisque plus minus ve peccauerat, huic mancipatus operi inseruiebat. Constructum iam monasterium Dux Henricus ex cõsilio beatæ Heduuigis dotauit & auxit largissimis redditibus, qui ad omnes sumptus necessarios sufficerent mille personis, & perpetuæ exercendæ hospitalitati: sua elemosyna promereri cupiens, vt dignus esset audire Dominum in extremo iudicij die dicturum: Hospes fui, & collegistis me. Ipsa quoque beata Heduuigis contulit eidem monasterio bona sua dotalia, * Sanons cum pagis adiacentibus, mansos, vt vocant, circiter quadringentos optimæ terræ. Porrò à Babenbergensi ciuitate & diocesi monachas Cisterciensis instituti acciuit, easque in hoc monasterio degere voluit, in quo temporis successu sanctimoniales centum inclusæ, vixerunt in seruitio Christi: atque hodie illic viginti supra centum degere feruntur. Prima eius Abbatissa fuit Petrisa, quam beata Heduuigis habuit magistram pue-

Luc. 6.

Eccles. 9.

Dux Henricus, hortante S. Heduuige, condidit Trebniensè monasterium.

Largissimi proventus eius monasterij. Matth. 25.

pueritiæ suæ, & à Babenberga cum alijs monialibus accersuit. Quâvis autem monasterij eius sororibus abundè prouisum esset de ijs, quæ ad victum & vestitum, cultumque diuinum, eis necessaria erant, nec sic tamen benignitati eius fuit satisfactum, quin multa illis adderet, quibus ad eiusmodi res necessarias eis prospectum esset, idque vel maximè, cum eas putaret earum rerum pati defectum, quibus pro suo vsu indigerent.

Templari-
os fouet ma-
gnis bene-
ficijs.
villæ

Monachos
reuerenter
habet.

Largas præ-
stitit eleemo-
synas mona-
sticis &
pauperib⁹.

Matth. 25.

Leprosos
humanissi-
mè fouet.
Esa. 53.

Tremque af-
fectos oēs.

Visitat fre-
quenter egro-
tantes, eos
consolans.

Matth. 25.

Ibidem.

Diligit ini-
micos, eis.

Alijs quibusdam religiosis, quos Templarios vocant, à marito suo impetrauit magna quædam prædia, optimo terræ loco sita, vbi postea multi magni * pagi sunt conditi. Non pauca sanè religiosis, id est, monasticen professis, præstabat beneficia, magnoque eos propter Christum honore afficiebat, vt etiam ab alijs eis honor haberetur. Cum enim venirent ad eam, assurgebat eis, comiterque eos accipiens, sibi ad mensam voluit assidere: vtque ab obtrectatorum venenatis linguis famam illorū tureretur, non modò coram se illos honorificè tractandos curauit, sed etiam honesta, donèc illic morarentur, hospitia, inculpatosque ministros & focios eis adhibuit, misitque necessaria omnia, & apud Ducem illorū negocia accuratè promouit, & ocysus expedit. Cum autem abituri essent, in saccis eorum clam iussit reponi panes, pisces, & alios religiosorum cibos, vt haberent quibus in itinere vescerentur. Porrò quibus in locis eos stantes viderat, ibi post discessum illorum tanquam ad Christi vestigia genua flectebat, Deum, quem in illis exceperat, adorans. Diuersis quoque monasterijs largas præstabat eleemosynas, puta Lubensi, Henrichoniensi, Vratislaviæ ad sanctam Mariam, sanctumque Vincentium Franciscanis & Dominicanis fratribus: itemque multis alijs, qui in religioso habitu Iesu Christi signum ferrent, cō pluribus quoque miseris & calamitosi hominibus non cessabat benefacere & gratificari, perinde ac si illam Euangelij sententiam, Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis: semper ob oculos versaret, exequendamque susciperet. Eremitas & inclusas, vbiunque adire potuit, per seipsam inuisere, & beneficijs afficere studebat: longè positus per nuncios vestes, esculenta, atque alia necessaria suppeditabat. Leprosorum singularis ei cura inerat pro amore illius, qui propter nos quasi leprosus reputari voluit. Leprosas quasdam fœminas simul habitantes prope oppidum, quod Nouum Forū vocant, ad eò sibi curandas suscepit, vt hebdomadauim aliquoties eis mitteret pecunias, carnes, etiam ferinas: vestes quoque & alias necessarias res largiri præberet, atque vt peculiare filias foueret, de omnibus eis prospiciens. Mira quoque commiserationis teneritudine mouebatur erga afflictos omnes qualicumque corporali molestia, colliquecebatque animus eius erga pauperes & ægrotos, quibus & beneuolentiam & auxiliū impendebat. Si quo defectu aut penuria laborare quempiam cerneret, pij cordis benignitate ei opitulabatur. Dormientibus pedisequus eius & ancillis, accuratè inspiciebat calceos earum, & si quid in eis fractū reperisset, obiurgabat illas, quòd id dissimulassent, ocysusque refici iubebat. Si qua in monasterio decumberet, quotidie eam inuisebat, flexisque coram lectulo eius genibus, vt bis consolatorijs eam confortabat, simul aliqua opportuna subsidia ei porrigens. neq; enim vnquam recessit ab infirmo, nisi prius collato munere eum consolata esset. Aegrotos quoque è familia sua adibat, medicamenta eis præparabat, & medicos ad illos mittebat, instar matris curam illorum gerens. Dominicæ illius sententiæ suauitate illecta, Infirmus fui, & visitastis me, quoscunque comperire potuit infirmos, maximè pauperes, modò id fieri posset, visitauit. Si aliquò itura esset longiori itinere, vbi infirmū quempiam cognouit, ad eum, posthabito itinere accedebat. Quos verò propter nimiam locorum distantiam visitare non poterat, ijs nummos trans mittebat. Quanto quis inter ægrotos esset miserabilior, tanto ab ea potiora cōsolationis beneficia percipiebat. Fœminas in puerperio decumbentes, imprimis pauperes, inuisebat, si qua ratione id fieri posset, eisque præbebat necessaria. In carcerem coniectos etsi per se ipsam adire non posset, nō tamen omisit magnis eos beneficijs inuisere. Ardēt enim desiderio cupiens quandoque audire vocem Domini in iudicio, In carcere fui, & visitastis me: quandoquidem ipsa in carceres ingredi non potuit, per nuncios suos mittebat eis esculenta & poculenta, satisque vestium, nè frigore affligerentur: & nè pediculos nimium infestos sentirent, vestes lineas, aliasque mutatorias, quæ sufficerent, eis suppeditauit, addens etiam candelas, vt beneficio luminis, carceris horrores & tenebras sibi minuerent, omni studio præcauens, nè alicuius rei defectu periculū eis crearetur, Sed & altiores charitatis gradus ascendens, etiam hostes & aduersarios mariti

mariti sui, qui interdum in carceres mittebantur, eiusmodi beneficiorum non sinebat expertes esse: sed necessaria liberaliter eis porrigebat, conuenienter illi sententia: Si esuriert inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi. Præter omnia autem, quæ captiuus & in carceres detrusis beneficia præstitit, sua intercessione sæpissimè eos à vinculis liberauit, & in libertatem vindicauit. Illis etiã, qui in mala gratia erant apud maritum eius, non cessabat illius conciliare animum, flexis genibus & cum lachrymis tandiù pro illis orans principem, donèc se sentiret exauditam.

que gratificatur.
Prou. 25.
Rom. 12.

Afflictis, modò vlla suppeteret facultas, efficaciter subueniebat. Nunquam plorantibus suam voluit deesse consolationem, neque indigentibus auxilium opportunum. Aere alieno oppressos, & qui propter æs alienum vexarentur, aut in custodia detinerentur, sua pecunia redimebat atque subleuabat. Morti ad iudicatos, aut alijs ob sua maleficia afficiendos pœnis, non rarò suis precibus eripuit. Quidam è Clero, Gallus genere, ob crimen sacrilegij ex iudicis sententia extremo supplicio afficiendus erat. Vbi illa pia matrona comperit, Clericum in sortem Domini electum, tam miserabili destinatum neci, magis etiam misericordia permota sunt viscera eius, ratione Cleri, quem censebat omni veneratione dignissimum. Itaque apud eum, qui erat in potestate, precibus insistit, nec prius orare destitit, quàm Clericum illum à tam præsentis periculo ereptum, incolumem conseruaret.

Pecunia redimit captiuos.

Supplicio afficiendum exorat.

Mater erat omnium pauperum, & præcipuè viduarum atque orphanorum eximia consolatrix: quorum causas & negocia, cum id res posceret, apud Ducem promouebat, exhibebatque se illis fidelissimam aduocatam. Non paucas quoque puellas, parentibus & amicis orbatas, apud se humaniter fouebat, singulis prouidens, prout ei visum fuit salutis illarum præcipuè expedire, alias matrimonio, alias monasterijs tradens. Cum sic autem perpetuis foueret beneficij pauperes, quocumquè ibat, sequebantur eam vt matrem. Semper enim in ecclesia coram ea positus erat acruus nummorum, qui distribuerentur egenis, è quibus multos ipsa sua manu elargiebatur. Nec ausus erat quicquam ex eius familia, eam subsequentes repellere pauperes, tametsi nimia illorum multitudo, non mediocrem sæpenuerò molestiam afferret plerisque ministris eius. Cum die quodam coram altari, quod erat in conclauis eius, prolixius oraret, mendici more suo expectantes stipem, exclamare coeperunt: Hodie domina nostris est subducta conspectibus: hodie pauperum consolatrix nobis vultum non ostendit suum, quãdoquidem nullum adhuc eius percepimus beneficium. Id cum ei mox indicasset vna ex familiaribus eius, iussit eam abire properè, tollere pyxidem, in qua erant pro pauperibus nummi reconditi, dare indè singulis, quod diuinitus ei esset inspiratum. Ità enim per alios distribuere eleemosynas: interdum per seipsam erogabat. Illis qui in Clero erant, inopiam patientibus, tanquam diuino cultui amplius addictis, & qui per vitam munditiam præ populo ad Christum propius accedere debeant, multa beneficia peculiariter tribuebat. Quamobrè ex locis remotioribus quandoquè venientes ad eam, à Vratislavia vsq; in Rochetins, quod est tredecim milliarium iter, receperunt ab ea argentum, vestes, & alia vitæ degendæ necessaria. Dominus Raslaus presbyter, & homo maturus, Vladislauensis canonicus, testis operum pietatis & benignitatis sanctæ Heduuigis, de seipso loquens: Pauper tyrunculus, inquit, Vratislaviæ dabam literis operam. Audiens illic beneficia, quæ pro Christi amore daret egenis beata Heduuigis, cum socijs ter me contuli ad eam, semperque argento ab ea accepto, læti ab ea reuertebamur. Quotiès autem ad eius aulam accederem, multam illic pauperum turbam conspexi.

Pauperum, viduarum & orphanorum est consolatrix.

Ea semper comitantur pauperes.

Ad loca vel limina sanctorum profecturis, itemque Cruce signatis, & alijs peregrinis larga præbebat subsidia, vt promouendo illos in via salutis æternæ, eorum meritum particeps fieret. Vix quisquam vnquam stipem petens, ab ea vacuus recessit. Vt enim magister Hermannus Canonicus Glogouienis & pastor Suuidnicensis asseruit, ex copiosis prouentibus suis vix centesimam partem sibi suæque familiæ in vsu necessariis seruauit: quicquid reliquum erat, Ecclesijs & pauperibus elargiebatur. Deficientibus autem ipsi proprijs pecunijs, ad principem Henricum maritum suum recurrebat, orans, vt ministrando egenis res necessarias, ipse expleret vices. Chortem quandam benè magnam quatuor aratorum habuit. Ea Zeuma dicebatur, vnde magnam annonæ & esculentorum copiam colligebat. Accidit autem quãdoquè ingens annonæ caritas. Iussit tum illa locis publicis proclamari, vt egentes omnes ad eam chortem venirent, eleemosynam propter Deum reportaturi. Accurrerunt

Liberalitas eius in Clerum.

Item in eos, qui sancta loca inuiserent &c.

Proclamat pauperes famis tempore.

Eeee

inopes

Mita largitas in anno-
næ caritate.

Nota.

Exemplum
særæ huma-
niratis in
pauperes.

Optimos
cibos por-
rigit pau-
peribus.

Nota.

Excellēs hu-
militas &
charitas.

Prou. 31.

Luc. 6.

Remittit
subditos
debita.

Iudicijs se-
pè interest,
vt pauperes
humanis
accipen-
tur.

inopes grandi numero, iussit singulis distribui, quod corpori sustentando sufficeret. Frumento absumpto, carnes omnes, quæ illic essent: deindè & caseos, ad extremum aruinæ & salem ad condienda olera, & quicquid demùm esculentum eo in loco reperiri potuit, erogauit fidelis dispensatrix & prudens, familiæ Domini escam præbens tempore opportuno. Hunc verò modum & ipsa seruauit, & maritum suum seruare docuit, vt si multis pariter essent præstanda beneficia, æquales singulis portiones cederent, nè impares eleemosynæ apud accipientes inuidentiæ materiam excita-
rent.

Habebat verò in aula sua speciales quosdam afflicta valetudine pauperes tredecim, quos in honorem Christi & duodecim Apostolorum eius, cum aliquò proficisceretur, curribus impositos secum uehebat, & vbi ad hospitium vētū esset, primò illorum suscipiebat curam: iubensque illos coram se discumbere, priusquam ipsa mensa assideret, illis ad mensam ministrabat, singulis apponens escas genibus flexis. Deindè etiam ipsa accumbens, edebat more suo cibos aridos, optima ferula carni-um aliorumque lautorum eduliorum ipsi proposita, tum illis, tum alijs pauperibus iussit offerri. Ea re animaduersa, nobilium & principum filij, qui in eius aula versabantur, dicebant se malle mendicos esse, ferculis dominæ suæ Heduuigis alendos, quam cum illa cibum sumere. Potum quoque optimum sibi oblatum, illis pauperibus volebat apponi. Eam rem moleste ferentibus Capellanis alijsque familiaribus, & interdum dicentibus, vt potum appositum permitteret coram se stare: ipsos daturos operam, vt pauperes habeant satis: illa respondit, Immo verò hac de causâ meum ego illis volo porrigi poculum, quòd sciam eos alioqui tam bonum potum minime habituros. Quicquid illi propositum esset, etiamsi non nisi pomum vnum esset, cum pauperibus partiebatur: erga quos sanè tanta animi pietate & beneuolentia afficiebatur, vt si ita decuisset, & absque aliorum murmure fieri potuisset, libentissime cum singulis ex illorum scutellis cibum sumprura fuerit. Pro illa autem pauperum turba, quæ coram mensa eius non versabatur, singularem habebat culinam, & quosdam ministros, illis specialiter deputatos: quibus in prandio & cœna pro ratione temporis victui necessaria præbebantur. Videat hinc lector, quam pauper spiritu fuerit hæc ancilla Christi, quæ in rerum mundanarum affluentia, & in medijs epularum delicijs intantum egere voluit propter Christum, vt famem, sitim, & in frigoribus nuditatem perpessa sit. Magnum enim illa sibi videbatur instruxisse conuiuium, si lautè aleret viscera pauperū: maiori que charitatis inflāmabatur ardore, cum egentium corpora vestibus confoueret. Est ergò non immeritò dicenda fortis illa mulier, quæ manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperes, risura proculdubio ob tanta humanitatis & charitatis officia in die nouissimo.

Porrò etiam Dominum in Euangelio dicentem audiens, Date, & dabitur vobis: dimittite, & dimittentur: cupiensque per omnia obedientem se illi præbere, nò solum res suas in pios vsus expendit, sed etiam liberaliter remisit, quæ à subditis ei debebantur. Pensionum enim illis, qui eas persoluerent, bonam partem remittebat, adeò vt Orho capellanus eius, exclamaret quandoque: Tam multa condonas rusticis tuis domina, vt nos qui tibi seruimus, vix habituri simus, vnde sustentemur. Cui tum illa suauiter respondit: Nè timeas: potest Deus prouidere nobis. Et quia vel parum, vel nihil à suis pensionarijs exigebat, scriptores eius dicebant ironicè: Nihil ex bonis dominæ nostræ annotandum habebimus, nisi hoc, quod illa remittit. Nam quandoque vno die pensionarijs suis in Sanon & Ianoz ad triginta marcas remisit. Cum autem eiusmodi pensionarios atque alios pauperes non posset alia via à iudicū & aliorum officialium manu liberare, sua pecunia illorum vexationes redimebat. Scriptorem habuit dominum Ludolphum, virum prudentem & honestum. Eum sæpè rogauit cum lachrymis, vt erga homines suos humanitate & clementia vteretur, nec importunè exigendis pensionibus eos grauaret: & nè iudices fortassis seueri nimium essent erga tales, ipsa iudicijs sæpè voluit coram interesse: neque tum per iudicem, sed per aliquem ex Capellanis fiebat iudicium, vt pauperes humanis acciperentur. Quid plura? Fons iste benignitatis adeò communis erat, & omnes suæ dulcedinis intantum volebat esse participes, vt quotquot ei propinquarent, hausta eius suauitate, bono animo recederent. Cunctis enim ad illam refugientibus, si interdum non posset pro cordis affectu operis effectum impendere, ad omnipotentis Dei gratiam se conferens, diuino miraculo impetrabat, quod homines ab ea experiebant.

De mi-

De miraculis, in vita ab illa factis. Cap. 7. quod multis locis con-
traximus ob nimiam prolixitatem.

ANimam huius dilectæ & electæ suæ Christus Saluator tanta impleuerat gra-
tia, vt & continua animi deuotione sursum ageretur in Deum, & benigna
misericordia indefinenter afficeretur erga proximos. Familiaritatem autem
illam & amicitiam, qua erat coniuncta cum Deo, ea adhuc viuente, quædam
signa haud obscure declarabant. Ob eius enim amorem & merita, Deus miracula
quædam effecit: multa quoque ei futura reuelauit: vt sic per miracula ostenderetur
non ei deesse virtutem Apostolicam, & per rerum futurarum, occultorumque actu-
um reuelationem, spiritu prophetico plenam esse.

Claret mi-
raculis &
spiritu pro-
phetia.

Rasana sanctimonialis Trebniciensis admodum familiaris erat beata Heduigi,
quæ eam à teneris annis educatam, in monasterium introduxerat, vbi postea custo-
dis functa est officio, & deinde in Onensconensi cœnobio Abbatissæ. Sedens illa
quandoque ad mensam S. Heduigis, & os piscis incaute admittens, nec glutire po-
tuit, nec reijcere. Sentiens sibi impendere periculum, surgit à mensa, conatur pro-
nocare vomitum, vt vel sic extrudatur os gutturi affixum. Nihil se efficere videns, re-
dit fidenter ad Heduigem adhuc mensæ assidentem, indicat quid patiat. Com-
patitur illa, bene precatur ei in nomine Domini, moxque signo Crucis edito, Rasana
expuit os cruentatum, & mortis se discrimen euasisse lætatur.

Signo Cru-
cis sanat pe-
riculose la-
borantem.

Eadem dum nimium flet defunctum fratrem suum, albuginem permolestam con-
trahit in oculo. Vbi id conquesta est beata Heduigi, iubetur ab ea tollere psalterium
eius, & illo signum Crucis exprimere ad oculos male affectum. Tollit codicem, con-
signat se, & miratur repente suum sibi restitutum oculum.

Item cæcu-
tientem.

Alia Trebniciensis monacha lachrymis oculos perdidit. Multa adhibita cura est,
sed frustra. Venit tandem ad beatam Heduigem, rogat flexis genibus, vt Cruce con-
signet oculos ipsius. At illa præ humilitate obstupescens, planeque id facere recu-
sans: Deus, inquit, parcat tibi, quod rem tantam à me petere ausa es. Non cessat ra-
men foror, instat precibus, donec illa pietate victa, Crucis signum ederet, dicens: Do-
minus tibi benedicat, foror mea. Confestim ad Crucis signum decem hebdomada-
rum cæca nox, ab oculis eius depellitur, & redit serena lux. Sanata est etiam Germa-
na quædam mulier, diu cæca: quæ cum mirifice eius sanctitatem predicaret, non par-
uam molestiam ei attulit, quippe quæ laudibus haudquaquam delectaretur. Duos
homines iam suspensos, & diuina virtute propter eius merita à morte seruatos, iussit
à patibulis deponi, multis stupentibus, qui alterius supplicio interfuerant, eum ma-
nere incolumem & viuum. Iussit tum Henricus princeps, maritus eius, vt vbiunque
illa deinceps prærerit publicas custodias, mox carceres & ergastula aperirentur,
vinctiq; pro eius reuerentia à captiuitate & vinculis absoluti, suæ libertati redderentur.

Item planè
cæcam.

Duos suspen-
sos seruat.

Mulier quædam die Dominico molens, diuina ultione percussa est, ligno, quo mo-
lam agebat, ad eam manum eius adhaerente, vt nec mariti auxilio amouere illud posset.
Amputato igitur supra & infra manum eius ligno, ducta est à marito ad beatam Hed-
uigem. Orat sancta Heduigis Dominum pro ea: aperit manum eius, extrahit lignum,
mandat vt rem apud se tacitam habeat. sed latere non potuit, quod Dominus ad
suam gloriam voluit innotescere.

Feminam
liberat diui-
nitus puni-
tam.

Quadam nocte beata Heduigis vigilijs & precibus defatigata, somno oppressa
est, & lumen accensum, quod vigilans manu tenuerat, in librum, vnde legebat, de-
cidit. & ecce rem admiratione dignissimam. Adhæret libro candela, & tota combu-
ritur, nec quicquam tamen læditur codex.

Insigne mi-
raculum.

De eius spiritu Prophetico. Cap. 8.

AT verò non solum admirandis operibus, sed etiam præclara cognitione
admodum conspicua fuit beata Heduigis. Supernæ enim lucis illustrata
radijs, mente perspicue cernebat, quæ corporeis oculis non videbat, mul-
ta quoque diu post futura præuidebat. Atque hoc dono ab ipsa iuuentute
vsque in vitæ finem prædita fuit. Cum adhuc iuuenis esset, quodam Saluatoris na-
tali die venit quidam ad eam mensæ assidentem, qui diceret cerasum in horto
florere. Mittit illa hominem, qui videat, qua parte arbor flores ferat. Renunciat is,
in ramis inferioribus flores conspici. Tum illa: Signum est, inquit, multos pauperes
hoc anno morituros. quod res ipsa confirmauit.

Prædicat
mortem pau-
perum.

Prædicit
mortē ma-
riti sui.

Maritum suum Ducem Henricum præmonuit, nè de castro Legnicieſi exiret, sed diu intrà illud sese contineret, breui alioqui moriturus, si ab illo aliò se transferret. Credit ille, & triennid̄ mansit in castro illo. Tandem indè recedens, & vsque in Silesiez perueniens, ibi decubuit, & intrà dies octo migravit è vita anno Christi millesimo ducentesimo tricesimo octauo, sepultusque est in monasterio Trebniciensi.

Occultas
cogitatioes
cuiusdā fe-
minæ expo-
nit.

Fœmina quædā Catharina, natione Prutena, à beata Heduuige è sacro baptisma-
tis fonte suscepta, nutrita & matrimonio collocata fuit: eiſque ob multam familiari-
tatem non pauca futura prædixit, sæpè etiam occultas eius cogitationes illi exponēs.
Cum enim aliquandò de vita præſenti animo versaret, Heduuigis ait ad eam: Quid
tu frustra præſentibus occuparis, Catharina, cum tibi iam præ foribus mors immine-
at? Id illa audiens, expauit, sciens non nisi vera dicere Heduuigem. At beata Heduu-
igis immodicè conſternatam conſolans, Noli, inquit, Catharina, mœrore affici. mor-
rieris quidem, sed reuiuifces. & hoc tibi signum: Concipies & paries filiam, quæ mor-
rietur, & tu post eam decedes. Nondum grauida tum erat mulier: sed postea nata fi-
lia, defuncta est, & ipsa grauissimo correpta morbo, triduo viſa est animam expirasse:
non tamen mandata est sepulturæ, quòd per exiguum quiddam vitalis spiritus in ea
superesse videretur, tametsi nec ignem corpori ad motum sentiret. Reddita tandem
saluti est, vt piè creditur, per beatæ Heduuigis merita: vt & spiritus eius propheticus
declararetur, & virtus diuina in eo resceret, quæ ob eius merita vitæ restituiſſet fœmi-
nam illi valdè addictam atque familiarem.

Reuiuifcit
ferè mor-
tua.

Procuratri-
cis suæ odi-
ſſam mortē
præſignat.

Procuratricem beata Heduuigis habuit, in primis sibi gratam & familiari conſue-
tudine coniunctam. Demundis ea dicebatur. Huius absentis mortem S. Heduuigis
non sine multa animi commiseratione prædicens, Demundis, inquit, ex ea vita mor-
te odiosa discedet. Interim Heduuigis sanctè migrat à corpore, Demundis aliquot
annis superuiuens, tandem subitanea morte extinguitur.

Prædicit
eandem filij
sui.

Triennid̄ antè, quàm caſus est Dux Henricus, sanctæ Heduuigis filius, ipsa Adel-
heidi sanctimoniali dixit: Sis memor filij mei. non enim lecto decumbens morietur.
Territa illa æſtupens, Absit, domina, inquit. Vnicus tibi est. idcirco metuis, nè sic
illi accidat. sed rejice hanc formidinem. Respondit Heduuigis: Non timeo, sed cer-
tissimè ſcio illum interfectum iri. Post annos tres, Tartari in Silesiam irrumpentes,
intârùm graſſati sunt, vt ipsa beata Heduuigis cum filia & nuru Anna in Croſnam ca-
strum se tranſtulerit. Vbi cum eſſet, quadam nocte ait ad Demundim: Noueris me
orbatam filio meo. Vnicus ille meus instar auiculæ repentè auolauit à me. Princeps
enim ille Hêricus, qui patri successerat, collecto exercitu, occurrit Tartaris, à quibus
occisus est anno Christi millesimo ducentesimo quadragesimo primo: sed cædis eius
nuncius nondum allatus erat. Demundis aurem conſolari eam volens, tanquam
quæ humana opinione id dixisset, Domina, inquit, missam fac hanc persuasionem.
necdum quicquam huius compertum est. At illa: Sic est ait, vt dixi: tu tamen vide,
nè filia aut nuru meæ isthuc innotescat. Post triduum eius sententiam confirmauit
certus nuncius caſi Principis.

Indicat De-
mundi ante
nunciò, iam
cum eſſe oc-
cisum.

Prædicit
ſuo Capel-
lano futura
infortunia
eius.

Domino Lutholdo Capellano & procuratori suo quãdoquè dicebat: Miseret me
tuū, domine Lutholde. nepos enim meus Dux Boleslaus multa mala tibi faciet: te tu-
osque omnes rebus omnibus spoliabit. Sed quòd in magna Boleslai gratia tunc eſſet
Lutholdus, propè indignè ferens beatæ Heduuigis dictum ita respondit: Vtinam tibi,
domina, liceat semper pace frui: mihi & meis nihil meruendum est à Boleslao. Tum
illa cum intuens: Ego quidè, inquit, pace fruam: sed tu senties me tibi vera prædixisse.

Itè alia
multa de
alijs perſo-
nis.

Cum ad eundem Boleslaum Ducem adduceretur filia Comitiss Anhaltani, eius
futura vxor, excepta est à beata Heduuige: quæ simulatquè intuita est eam, dixit per-
multa eam à Boleslao toleraturam. De eodem Boleslao prædixit, cum è monasterio
Trebniciensi duas sorores suas, quæ illic Domino traditæ erant, vi extracturū. Omnia
hæc de Boleslao prædicta, rei probauit euentus: attamen altera harum sororum, do-
mina Agnes, redijt ad monasterium, & in monastica professione defuncta est.

Prædicit cu-
iusdam mo-
nachi apo-
ſtasia.

Quidam Fridericus beati Francisci institutum professus fuit. De eo sic dixit beata
Heduuigis ad Annam nurum suam: Multum doleo vicem dominæ Sophiæ. Video
enim, proh dolor, filium eius Fridericum à suo instituto per apostasiam defecturum.
Post annos decem Fridericus vilis apostata effectus est, suoque exemplo admonuit
alios, vt qui stat, videat nè cadat, videat quomodò cautè ambulet.

Soror Raſlana in manica ferens hêricum, ad beatam Heduuigem venit. Mox
verò

verò ab ea reprehenditur, quòd immundum animal apud se ferat. Illa oblita hericij, pudibunda recedit, perquirat intrà se, quid rei sit isthuc, cuius mentionem fecisset Heduuigis. Incidit ergò illi, fortassis hericium significare voluisse. Mox eo abiecto, redit ad eam. Tum illa, Sic, inquit, filia ad me accedere debebas. decæterò vide, nè tam deforme animal circumferas.

Nouit quid
in secreto,
habeatur.

Iuliana monacha Trebniensis, dato signo, properabat ad ecclesiã, præteriensq; locum, vbi nunc est altare beati Stanislai Episcopi & martyris, nullam præstitit reuerentiam, quippè cui nec causã apparet, cur id faceret, nullo illic altari extracto. Sic ergò properantem reuocat beata Heduuigis, locũque demonstrans: Filia Iuliana, inquit, hic locus magno cuidam sancto destinatus est, in cuius honorem altare hîc condetur. Quotiès igitur hâc transibis, non omittas exhibere reuerentiam. Defuncta beata Heduuige, cum anni quatuordecim lapsi essent, in coipso loco ara posita est in gloriam Dei & honorem S. Stanislai.

S. Stanislai
altare con-
dendũ præ-
dicit.

Catharinam pedisequã suam hortabatur S. Heduuigis, vt disceret aureis filis operari, prædicens eam artem ipsi quandoquẽ magno vsui fore. Paruit Catharina, & ecce ab obitu beatæ Heduuigis * tertio rebus suis omnibus amissis, hoc artificio multas sibi parauit opes, ita vt & diuitijs & virtutibus esset locuples.

anno

Venit quandoquẽ ad beatã Heduuigem Mileiza, nobilis & honesta scemina, non mediocriter illi chara: cumque aliquandiu apud eam mansisset, & iam domũ cogitaret, vocauit eam ad se beata Heduuigis, aitque illi: Mileiza mea, accede me, vt te osculer. nõ enim posthãc visura es Heduuigem in hac vita. Osculatur illa sanctã, haud dubiè nõ sine lachrymis, abit domũ, Heduuigis non diũ post obdormit in Domino.

Sciens illa imminere dissolutionem corporis sui, adhuc incolumi corpore acciuit ad se Catharinam, cuius paulò antè meminimus, mandans illi, nè moras necet, sed ocyus aduolet, seruitura ipsi in ægritudine imminente. Non cunctatur fidelis famula, venit properè, videt sanam, nec recedit tamen, sed in omnibus officiosè ei suam nauat operam. Cùm autem beata Heduuigis in quoddam esset cubiculũ ingressa, Catharina videt tres dæmones humana effigie cum ingenti strepitu in eam irruere, eamque atrociter flagellare, & dicere cum furore: Quid tu adeò sancta es? Cur tot sanctitatis opera efficis? Illa verò eam dæmonum vim & impetum sustinens, & cum tremore Crucis signo se communiens, illasã euasit. Cumque ab eo loco egrediretur, Catharina eam sequens, eique condolens, crebrò à tergo illius signum Crucis exprimebat. Quod quidem Heduuigis videre corporeis obtutibus non potuit: virtutem autem Crucis Christi sentiens, conuerso ad eam vultu, Catharina, inquit, semper hoc me signo munias. mirandã enim vim habet & efficaciam ex Domini passione.

Præstitit obi-
tum suum.

Flagellatur
à tribus dæ-
monibus.

Priusquã in eum morbum incideret, qui ei vitæ finem attulit, accito ad se fratre Mathæo Cisteriensis instituti, qui tunc ei à sacris confessionibus erat, extremæ vnctionis sacramentum ab eo sibi petijt ministrari. Id vbi sanctimoniales compererunt, non mediocriter consternatæ sunt, haud obscure inde colligentes propinquare iam tempus migrationis eius à corpore: præsertim cùm non ignorarent illam non temerè id petere, quæ spiritu prophético polleret. Dolebant igitur & perturbabantur, quippè quæ matrem, ipsas in Christo fouentem ac diligentem, perdere formidarent. At foror Adelheidis pro singulari familiaritate ad eam accedens: Domina, inquit, cur sacram vnctionem expetendo nostros affligis animos, cùm sis incolumis, nec vlla in te mortis signa visantur? neque enim hoc sacramentum ministrari solet, nisi vbi de ægroti periculo metus est. Cui illa respondit: Scio Adelheidis, scio ita esse, vt dicis, & morem Ecclesiæ benè tu explicas: sed est tamen, quod hîc aduertere te oporteat. Cùm enim extremæ vnctionis sacramento homo moriturus tanquã armis spiritalibus contra spirituales nequitias muniatur, eiusmodi præsidium cum summa deuotione accipiendum est. Ego autem etsi incolumis adhuc sum, tamen mox secus habitura sum, vereorque nè, in crescente morbi dolore, tam salutare auxilium cum tanto possim deuotionis seruore percipere, quanto par est animam ad Dominum properantem. Itã ergò satisfactum est eius desiderio, & oleo sancto vncta est: nec diũ post in morbum incidit, nec sacramentum hoc denuò percipere voluit. Sed hoc tamen, quod hîc diximus, admirandum potius est, quã imitandum: cui spiritus Domini per reuelationem tribuit efficaciam, & in quo, vt piè creditur, sancta deuotio dispesauit.

Hanc vim
nõ ignorat
dæmones,
& idcirco
reformidat
Crucis si-
gnũ, & cu-
piunt vbiq;e
exterminat-
tum.

Rogat sibi
sacramentũ
extremæ vn-
ctionis ad-
ministrari
adhuc sana.

Postquã autem iam decumbere cœpit, filia eius Abbatissa Trebniensis seuerè prohibuit cunctis fororibus, vt alijs ei ministrantibus, nulla accederet, & nè granaret eam,

Multa ei
sub mortē
diuinitūs
reuelantur.

eam, aut grauari permitterent. Interim tamen multa ei pandebantur diuinitūs, quæ ab homine vllō nec audiērat, nec didicerat: cognoscebatque ad se intrantes, cūm tamen auersa facie iacens, eos non videret: præsentēsque illos esse expressis eorū nominibus indicabat. Vndē etiam post Tartarorū recessum, ad monasterium monialibus reuersis, Vuenceslanam sororem ad se accersuit, quæ postea eius monasterij Priorissa fuit, cūm tamen nihil de eius reditu audiuisset. Sorores quoque ei decumbenti ministrantes, dominæ Annæ nurui eius, quæ tūm apud Regem Boem̄iæ fratrem suū erat, celeriter indicare studuerūt, quo loco res eius essent. Sed id illa prohibuit: Nolite, inquiens, timere, nec laboretis mittendo aliquem ad filiam meam Annam, neque enim illa absente ego moriar, quod etiam reuerā ita euēnit.

Spiritu prophētico corripit inobediētē monacham.

Eo tempore cūm sic admodūm ægrota decumberet, duæ monachæ Trebnicienses, Pinnosā & Benedictā, eam visitāruunt. Illa igitur Pinnosā propiūs assistentē intuens, instrumento quodam, quod tum manu tenebat, attigit eam, & ait: Te quidem absque permisso Abbatissæ huc venisse, negare non potes. Abi ergo, & pete huius delicti veniam: copiaque impetrata, vbi voles, ad me reuere. Obstupuit soror, & quantum multū timeret Abbatissā, tamen parēre volens beatæ Heduuigis, celeriter ad eam se contulit, quid fecisset indicauit: agnoscentēque culpam suam, cum eius bona venia redijt ad Heduuigem: quæ tum auersō vultu iacebat, nec eam corporeis oculis intrantem vidit, sed tamen spiritu cognoscentem præsentem adesse, ei improperans dixit: Egredere præuaricatrix instituti tui, egredere. At illa præcidens, petiuit veniam. Libenter autem ignoscentem beatā Heduuigis, Posthæc, inquit, filia nihil absque permisso superioris facias, magni enim meriti est obedientia.

Magni meriti est obedientia.

Eugenia monialis Trebniciensis hortabatur Gaudentiam germanam sororem suam, eiusdem loci sanctimoniam, vt cum ipsa iret ad beatam Heduuigem decumbentem. Gaudentia verò respondit: Equidem id lubens facerem, sed vereor nē mea mihi peccata improperet, quemadmodūm Pinnosā fecit & Raslanā. Sed Eugenia eam excusationem non admittens, instantia sua tandem vicit Gaudentiam. Abeunt ergo simul ad locum, in quo Heduuigis decumbebat: sed ingrediente Eugenia, ad fores substitit Gaudentia, præ timore non ausa ingredi. Nihil quicquam huius vel visu vel auditu perceperat Heduuigis, cūm eccē spiritu reuelante dicit ad Eugeniā: Abi ad Gaudentiam, quæ stat præ foribus, & dic ei verbis Dei & meis: Tu hæc atque illa peccata admisisti. (singulariū autem ea exprimebat Heduuigis) Citò ergo conferte te ad pœnitentiæ lamenta, & peccatorum maculas deterge. Fecit Eugenia, vt erat iussa: Gaudentia verò agnoscentem vera, quæ Heduuigis dixisset, valdē territa, confessione aboleuit culpas suas. Atque ita repurgata, quotiēs postea visum est illi, secura ad beatam Heduuigem accessit.

Indicat per Eugeniā Gaudentiæ peccata eius occulta.

Morbo autem ingrauescente, Gertrudis Abbatissā, filia eius, sciscitabatur ex ea, vbi vellet humari. Illa, quæ iam olim omnē reieciisset fastū, sincera animi humilitate respondit: In communi cœmeterio cupio sepeliri: sed cernens filiam non assentiri, in domo capitulari, vt vocant, elegit sepulturam. At neque hoc probante filia, sed dicente, In ecclesia te, mater, in patris mei sepulero reponemus, respondit: Si me omnino necesse est humari in ecclesia, contestor per Deum & obsecro te filia, nē in tumulo patris tui, à cuius toro multis annis separata fui, deponas corpus meū. Nolo enim vel mortua mortuo coniungi, à quo castitatis amore, quòd ad cubilis consortium attingit, diū seiuncta fui. Dicente rursus filia, Condam igitur te in monumento fratris mei, filij tui, illa dixit: Cūm nullo volo habere sepulcri consortium: sed si tamen planē decreuisti me tumulare in templo, fiat id, oro, ante aram beati Iohannis Euangelistæ. In ecclesia enim illa coram hoc altari quidam nepotuli eius sepulti erant: quorum amans innocentiam, illic humari voluit. Iterum dicente filia, Coram altari beati Petri te sepeliemus, vt monumentum tuum semper nobis ob oculos versetur: illa respondit, spiritu prophētico illustrata: Id quidem si feceritis, breui vos pœnitebit ob crebras molestias, quas meum vobis pariet sepulcrum. & planē sic accidit. Magnam enim quietis suæ iacturam fecēre sorores ex nimia hominum frequentia, eius monumentum visitantiū. Sic illa beata multas res futuras, quas humana industria scire nō potuisset, certò prædixit, docente illam intūs luce vera, cui familiaris erat: quāquā non omnia alijs indicauit, quæ intūs didicerat. Abbatissā quoque, quantum salua moderatione potuit, interdixit ei, nē reuelata alijs explicaret, verita nē quid indē incommodi acciperet in tanta virium imbecillitate.

Prædicit moniales passuras molestiam ob suam sepulturam.

At

At tandem aduentante tempore, quo laborum suorum à Domino fructum perciperet, Dominus eam cælestibus consolationibus affecit, æternæ illius iucunditatis & beatitudinis præludia quædam ei exhibens. In ipsa enim natiuitatis beatissimæ Virginis solennitate, cum alijs sororibus ad Vespertinas preces abeuntibus, sola Catharina apud eam esset, ipsa Catharina vidente, venerunt ad eam personæ quædam multa luce conspicuæ: eademq; Catharina audiente, Hedvigis ait ad illas: Gratus mihi est aduentus vester, dominæ meæ, sancta Magdalena, sancta Catharina, Tecla, Ursula, & cæteræ, quas nominauit illa quidem, sed memoria non retinuit Catharina: quæ etiam audiuit eam Latinè cum illis loquentem. Finitis Vespertinis precibus, visio illa cum luce disparuit. In ipsis quoque ferijs beati Matthæi Apostoli venerunt ad illam inuisendam sorores duæ Pinnosa & Benedicæ, quas illa genua flectere & orare iussit. Sciscitantibus cur id faceret: An non, inquit, videris sanctas Magdalenam & Catharinam? Quendam etiam sanctum martyrem nominauit, cuius vocabulum, quod inuisitatum esset, eis excidit. Tandem vt esset finis laboris, quem tamen illa vix senserat præ amore, animam sanctissimam Christus transtulit in abyssum suæ claritatis, Anno salutis millesimo ducentesimo quadagesimotertio, Idibus Octobris sub horam vespertinam, vt quo tempore illa consueuisset cibo arido reficere corpusculum suum, transferretur ad immensas delicias paradisi, & ad interminatam quietis sabbatum, cum sanctis omnibus celebrandum.

Sanctæ quædam apparenti.

Alia apparitio.

Felicissimè reddit spiritum.

Corpus exanime cum abluere vellet Vuëceslana Priorissa cum aliquot sororibus, inuenit asperrimo indutum cilicio, & zona ex equorum setis confecta cinctum. Quibus cum illud exuissent, quædam futuræ gloriæ signa in eo extitere. Nam color eius, qui ex crebris ieiunijs & perpetuis castigationibus pallidus siue croceus fuerat, atque ob æstus & algores ad nigredinem declinauerat: cutis quoque corrugata, sub omnium adspæctu instar niuis splendescere cœpit, lucisque repræsentare candorem. Facies ex morbo crocea, in defuncta visa est candida, genæ rubore perfusæ, labia rutilantia: ita vt quædam pulcherrima conspiceretur effigies, signa mortui hominis nulla præ se ferens. Pedes eius sæpius antea squalidi, instar lactis nitidi visebantur. Calli genuum eius, quos viuens diligentissimè absconderat, tum à fœminis circumstantibus pertractabantur, qui sanè adspicientes admiratione afficiebant & iubilo, cum in tam illustri fœmina cernerent vestigia eximij feruoris in seruitio summi Regis. Erant enim ij calli, vt testatur soror Iutta, quæ eos suis oculis conspexit, duorum pugnorum magnitudine: quædamq; eis rupturæ inerant, & congeries pulueris arenosi. Orans enim sæpè nudis genibus, ex nudo pauimento, quibus ea affixerat, arenulas attraxerat, quæ fissuris illis adhuc inharere videbantur.

Color corporis eius exanimis.

Fissuræ in callis eius conspiciuntur ex nimia genuiflexione.

Loto corpore, & in feretro ita, vt par erat, honestè composito, monachæ Trebnienses cupidissimè accurrentes, singulæ quod poterant, de sacro corpore eius sibi vendicabant. Aliæ ungues è manibus & pedibus, pleræque capillos præcidabant. Ad extremum cum congrua celebritate thesaurus ille inestimabilis in ecclesiam deportatus, triduo illic inhumatus permansit, multis ad sacrum corpus vigilantibus & orantibus, cunctisq; laudantibus Deum pro omnibus, quæ viderant & audierant. Soror Iutta ex incisa vena manum habuit periculose intumescens & liuidam. Accessit ad corpus, in feretro iacens & cilicio obuolutum, admouit illi manum, sentiensque odoris miram fragrantiam, manum retraxit incolumem. Soror Martha, innaturali quadam & inextinguibili siti biennium & eo amplius vexata, crebroque repræhensa quod noctibus biberet nimia eam siti cogente, cum ablutum esset corpus exanime sanctæ Hedvigis, eius meritis non immeritò fidens, sic orauit eo in loco, vbi illa lortio facta fuerat: Domina mea beata Hedvigis, libera me ab hac molestia, & improperijs, quæ eius causa patior. moxque accedens ad peluim, cunctis absentibus, aqua loti eius corporis, quæ illic relicta erat, os, collum & guttur suum abluit, & confestim curata est.

Miraculum ad corpus exanime.

Aqua abluti corporis eius sanat morbidam.

Tertio ab obitu eius die, priusquam sepulturæ mandaretur sanctum corpus, Abbatissa dixit Vuëceslanae sorori, vt auferret ab eius capite velamen, & aliud reponeret. Hoc enim velamen fuerat beatæ Elizabeth, cuius matertera sancta Hedvigis, quoad vixit, illud multa reuerentia profecuta erat, & pro eius amore diligenter conseruârat. Volebat ea causa Abbatissa illud sibi retinere. Accedens igitur Vuëceslana ad feretrum, detecta facie sanctæ Hedvigis, videt eam aperto ore iacentem, & ab ore sentit proficisci odorem suauissimum: corpus quoque maiori candore infusum,

Odor suauissimus ex ore defunctæ.

Refertur in
Sanctos.

Erubescat
hereticus
iconoclasta
ad tam illu-
stre miracu-
lum.

Mira sunt
hæc.

vt dos claritatis & stola gloria in ea iam tunc quodammodo relucere viderentur. Hoc loco sequuntur in MS. aliquot terminos pleni miraculis, post eius obitum patris, quæ nos studio breuitatis coacti sumus omittere. In sanctos autem relata est illustrissima matrona & admodum venerabilis Heduuigis à Clemente Pontifice, eius nominis quarto, Anno Domini 1267. Idibus Octobris: qui cum ante Pontificatum filiam ex legitimo matrimonio suscepisset, eaque luminibus orbata esset, cupiens ipse etiam aliquod beatæ Heduuigis miraculum experiri, rogauit pro ea intrâ Missarum solennia, vt si sancta esset Heduuigis, ipsius filiam sanaret. quod etiam facile consecutus est. Translatum est autem sacrum corpus Anno 1268. 16. Calendas Septembris: quo die aperto sepulcro eius, odor mirificus omnium nares compleuit, animosque stupore & gaudio affecit. Ossa autem sacri corporis cum eleuantur, consumptis carnibus & membrorum compage soluta, tres digiti sinistrae manus eius inuenti sunt prorsus integri & incorrupti, & intrâ illos exigua imago beatissimæ matris Dei, quam illa viuens crebro apud se ferre solebat, & cum ea tumulata fuerat, quod moriens ad eam digitis istis strinxerat, vt commodè inde auelli non posset. Cerebrum quoque capitis eius, quod ferè viginti quinque annis humatum fuerat, inuentum est recentissimum, & diuina virtute mirabiliter conseruatum. Liquor etiam purus & clarus, instâr olei oliuarum, suauissimi mirandique odoris, è capite erumpebat, sindones & pannos, quibus illud inuoluebatur, madefaciens, perindè ac si è flumine extracti essent. In fine historiæ Author orationem subiungit, quam nos ad verbum descripsimus: Ora pro nobis supplicibus tuis, ô beata Heduuigis, vt Dominus Deus noster, qui te ad æternam transfudit gloriam, nos post præsentis vitæ miseriam, ad societatem transferat. Angelorum: qui viuunt & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

HISTORIA SANCTI ELIPHII MARTYRIS, AVTHORE RVPERTO ABBATE

Tuitiensi.

PRAEFATIO AVTHORIS, AD ALBANVM
Abbatem S. Martini intrâ Coloniam Agrippinensem.

1. Cor. 3.

Corpus S.
Eliphij vbi
asseruetur.

Marc. 9.
Plal. 80.

1. Cor. 3.

VI primus, nostris que temporibus longè anterior, martyrism scripsit preciosi martyris Eliphij, fundamentum posuit: vos autem, fratres charissimi, tu pater Albane, tecumque tui spirituales filij, paruitatem meam superædificare compellit. Diutina excusatione charitati vestræ renisus sum, & excusationis meæ causa hæc summa fuit, quia fundamentum aliud, præter id, quod positum erat, ponere non potui. Neque enim aliud inueniebam, pertinens ad memoriam eiusdem martyris & patroni vestri, cuius corporis thesaurum preciosum penès vos reconditum esse gaudetis, præter scriptum illud, quod vobis pariter ac nobis vñtatum, non satis iucundum, neque satis idoneum æstimatis propter nimiam simplicitatem: qui rem gestam non solum suo splendore non exornat, verum etiam quasi quodam fumo aliquantisper obscurat. Recusabam ergò hæc, nimis difficile ac penè impossibile existimans id, quod vestra charitas efflagitabat: velut si architecto dicatur, Super hoc angustum ac tenue fundamentum, amplum & spatiosum, firmum ac splendidum superædifica nobis ædificium. Sed tamen occurrit, renitenti que animo sese dictum illud ingessit: Omnia possibilis credenti. Itemque illud: Aperi os tuum, ait in psalmo spiritus sanctus: Aperi, siue dilata os tuum, & ego implebo illud. Igitur charitate victus, qua nimirum vinci, pium & honorificum est, aperio os meum nunc, ab illo, qui iussit aperire, per orationes vestras implendum. vt religiosius loquendo, aurum & argentum & lapides preciosos superædificem super fundamentum hoc: quatenus pulchritudinem materiæ non pauperet penuria faciendi: immò dignitatem rerum quasi coronando ambiat compositio, siue conueniens apposito sententiarum.

NAR.